

== Velja po pošti: ==
za celo leto naprej .. K 30.—
za en mesec .. " 2:50
za Nemčijo celoletno .. " 34.—
za ostalo inozemstvo .. " 40.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. K 28.—
za en mesec .. " 2:30
V spravi prejemal mesečno .. 2.—
== Sobotna izdaja: ==
za celo leto .. K 7.—
za Nemčijo celoletno .. " 9.—
za ostalo inozemstvo .. " 12.—

SLOVENE

== Inserati: ==
Enostolpna poltivrsta (72 mm
širina in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat .. po 30 v
za dva- in večkrat .. " 25
pri večjih naročilih primoren
popust po dogovoru.
== Poslano: ==
Enostolpna poltivrsta po 60 v
Izhaja vsak dan izvenredno ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Boj režimu.

Ljubljana, 24. sept.

Jutri se sestane avstrijska zbornica zopet k zasedanju. Danes pa je povabil ministrski predsednik dr. pl. Seidler načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca na razgovor.

Dr. pl. Seidler bo predstavil zbornici nov kabinet, v katerem sedi prvi Slovenec-uradnik dr. Ivan vitez Žolger. Vlada in Nemci so bili trdno uverjeni, da bodo Jugoslavlani, če dobijo drobtinico v obliki ministra-uradnika, zadovoljni, ali pa vsaj ne bodo sitnari. Ta »jugoslovanski ministere«, kakor ga imenuje nemško časopisje, nima nikakega določeno praktičnega delokroga, ampak jasno je, da je mesto jugoslovanskega ministra »sempakje«, kakor ga je označil nek humorist, le vaba za vstop v vladno večino. Nemški nacionalci so se vsled imenovanja Jugoslovana ministrom zelo grdo držali, sedaj pa tožijo, češ, taka je hvaležnost Jugoslovancov. Ministra smo jim dali, pa hočejo ti neugnanj sanjati in zgažarji še vedno svojo od tujega nadvladja neodvisno jugoslovansko državo in napovedujejo odločen boj sedanjji vladi.

Kaj bo dr. pl. Seidler zastopniku jugoslovanske delegacije povedal, ne vemo in tudi nismo radovedni. »Straža« dobro označuje naše stališče z besedami: »Proglasi program in sestava Seidlerjevega kabineta ne odgovarjata stališču Jugoslovanskega kluba. Vsled tega je Jugoslovanskemu klubu mesto v parlamentu že odkazano.« Naš odgovor bo odločen in jasen: boj, boj do skrajnosti proti vladi, ko je načelnik se je izjavil nasproti ogrskemu ministrskemu predsedniku Wekerlu proti zahtevam avstrijskih Slovanov, koje načelnik je podal v razgovoru z zastopniki nemške nacionalne zveze tako izjavo, da so bili Nemci zadovoljni. Boj, skrajni boj proti vladi, ki vzdržuje nevzdržljiv germanizatoričen tok.

V zadnjem zasedanju državnega zbora smo proglasili Jugoslavlani v svoji držav-nopravni deklaraciji svoj program, svojo življenjsko zahtevo. Ta zahteva po svobodni jugoslovanski državi pod habsburškim žezlom je naš minimalen program, program, od katerega ne moremo in ne smemo odmakniti niti trohice. Za nas velja načelo: ali umreti ali živeti, ali vse, ali nič! Vsaka etapna politika, politika kompromisov, najsi bo to v obliki podeželske narodne avtonomije, ali pa narodne avtonomije v obliki Ilirije, nas ne more in ne sme zadovoljiti.

V tem zasedanju morajo naši zastopniki zastaviti vse moči, vse sile za do-

sego tega programa. Ker sta pa vlada in sedanji režim prva ovira proti uresničenju našega življenjskega pogoja, zato boj proti vladi, boj proti režimu z vsemi sredstvi. Naša držav-nopravna zahteva ima svoje korenine globoko v našem ljudstvu in naši zastopniki bodo imeli v tem boju proti vladi in režimu ljudstvo za seboj.

Včerajšnja »Tagesspost« je napisala z ozirom na otvoritev zbornice besede: »Če bodo razumeli poslanci ljudstva duha časa, bo prišlo na razgovor tudi v parlamentu mirovno vprašanje. Če pa ne, potem se bo izgubila debata v praznih držav-nopravnih izjavah, v govorih o fantomih prenapetih slovenskih vladodelnih misli.«

K tem za nemško politiko skrivanja in zavlačanja tako značilnim besedam samo dve stvari. Vsi si želimo in tako srčno želimo miru. Soglašamo, da je dolžnost državne zbornice, da vzame vprašanje miru v svoje roke. Toda predpogoj za zunanji mir je notranji mir. Avstrija mora gledati, da zadovolji predvsem še pred mirnimi pogajanjmi narode monarhije, da jih zavaruje pred agresivno politiko vladajočih Nemcev in Mažarov. Šele notranji mir je uspešna podlaga za uspešna pogajanja za doseg zunanje miru. Kdor je danes proti našim življenjskim zahtevam po enakopravnosti, ki so izražene v naši deklaraciji, ta ni nič manj kot sovražnik Avstrije same. In to najsi bo vlada ali pa kaka posamezna stranka.

Drugo: Zahteve avstrijskih Slovanov, ki so predpogoj za naš obstoj in razvoj, imenujejo Nemci »prenapete slovenske vladodelne misli«. Ali mislijo Nemci, da je zahteva po naši jugoslovanski državi, po našem združenju, samo sredstvo, da zabijemo tako dragoceni čas v parlamentu? Tukaj se korenito motijo. Treba jim natančno pokazati, da z ljudmi, ki vzamejo našo stvar za tako neresno, z ljudmi, ki ne priznavajo naše enakopravnosti, ki nam odrekujejo celo pravico, da bi smel kak naš človek sedeti v kronske svetlo, s takimi ljudmi ne moremo in ne smemo sodelovati.

Ali se je tok na Slovenskem, v jugoslovanskih pokrajinah, odkar imamo parlament, spremenil? Niti v najmanjšem. Legije nemškega birokratizma še vedno sedijo na naših vratovih.

Jutri bo v seji Jugoslovanskega kluba poročal dr. Korošec o svojem razgovoru pri ministrskem predsedniku dr. pl. Seidlerju. In ni nobenega dvoma, da bo Jugoslovanski klub v doseg naših zahtev, podanih v deklaraciji, izrekel jasno in odločno besedo:

Boj taki vladi, boj dosedanjemu protislovenskemu režimu!

Nagodba.

Leta 1917. poteče nagodba z Ogrsko. Navadno so se v letih, kadar je bilo treba obnavljati nagodbo, vršili hudi boji za koncesije in protikoncesije med obema držav-nima polovicama na političnem in gospodarskem polju in ker so znali Ogrje vedno v takih kritičnih trenutkih ustvariti tak političen položaj, da so lahko rekli, da se gre za bit monarhije, zato se je tehtnica vedno obračala na njihovo stran. Tudi letos poleti je prišlo do novih dogovorov med obema vladama pod Spitzmüllerjem in Körberjem in položaj, kakor ga je našla ogrska vlada vsled vojnogospodarskih razmer, za Ogrje in za njim koristno nagodbo ni bil ravno neugoden. Ljudje, ki navadno vse vedo, so trdili, da je imel grof Tisza nagodbo že v žepu; predno jo je pa imel, so pogrevali nemški listi z vso njim lastno dolgovestnostjo staro zelje o gospodarski važnosti nagodbe za obe državni polovici in vestno so bilježili prihod in odhod vsakega vlaka, ki je vozil nagodbene komisije z Dunaja v Budimpešto in nazaj ali pa obratno.

Ne bomo rekli, da ne priznavamo važnosti nagodbe z Ogrsko; ravno tako pa priznavamo, da smatramo nekaj drugih vprašanj na svetu, ki naravnost kričijo po srečni ali nesrečni rešitvi, še za nekoliko važnejše. Če bi se dala nagodba iz zveze s temi vprašanji popolnoma izločiti, naj bi še bilo; toda nagodba je danes z vojnim in mirovnim vprašanjem tako tesno spojena, da se ne da ločiti od njega.

Nagodbeno vprašanje danes ni odvisno toliko od dobre volje od obeh nagodb sklepajočih strank, ampak v prvi vrsti od rezultatov mirovne konference. Ne samo Ogrska in ne samo Avstrija je danes zapletena v svetovno vojno, ampak monarhija kot celota in miru ne bo sklepala Avstrija zase in Ogrska zase, ampak monarhija kot taka in ta brzokone v tesni zvezi z Nemčijo. To dejstvo je za nagodbeno vprašanje danes v prvi vrsti merodajno in zato se ne bo šlo toliko za to, koliko koncedira ena državna polovica drugi, ampak za to, koliko nam koncedira svet in mi svetu! Potem šele se bo odločevalo, kaj si damo med seboj! Usoda nagodbe je danes odvisna v prvi vrsti od vnanje politike, torej od gospodarskega razmerja, kakoršnega bodo ustvarila mirovna pogajanja med zvezo ententno in med osrednjimi državami. Pozna li kdo že danes obrise bodočih trgovskih pogodb? Nihče! Kako naj se torej sklepa nagodba in na kateri podlagi?

V tesni zvezi stoji nadalje nagodbeno vprašanje z našim bodočim razmerjem do Nemčije, ki je zelo interesirana na mo-

narhiji. Pravijo, (ali vsaj merodajni krogi hočejo), da bomo sklenili z Nemci dolgoletno trgovsko pogodbo. Toda pod kakšnimi pogoji in komu na korist: agrarcem ali industrijalcem? To je odločilno vprašanje za gospodarsko razmerje med Avstrijo in Ogrsko že zaradi skupnih stroškov: Če bodo želi agrarci, bo treba ogrski polovici, ki je pretežno agrarna, tudi več prispevati k skupnim stroškom in obratno industrijalcem, torej nam. Če pa pride do tega, da stopi monarhija v bolj prijazne gospodarske stike z ententnimi državami — kar se bo vsled naših finančnih razmer moralo zgoditi — kakšno naj bo gospodarsko razmerje med nami in Ogrjo potem? Obračajmo stvar tako ali tako, vedno pridemo do zaključka, da trajne pogodbe z Ogrsko ne moremo sklepati, dokler nimamo trdne podlage za bodoči gospodarski kalkil, kakor tudi noben pameten trgovec ne sklepa danes dolgoletnih pogodb, ker ne ve, na kakšni podlagi denarne vrednosti naj jih sklepa.

A tudi če bi ostal notranji in vnanji ustroj monarhije popolnoma neizpremenjen in nedotaknjen, če bi se politično ne izpremenilo prav nič, je-li verjetno, da bo ostalo valutno vprašanje brez vpliva na nagodbo? In o stanju valute ne vemo danes prav nič natančnejšega. To se pravi, merodajni krogi to že vedo; gre se pa za to, če se bodo take važne pogodbe tudi za bodočnost sklepale le pri zaprtih vratih in pri Sacherju ali se bodo obravnavale po modernem principu v nekoliko širši javnosti? Ogrska je samostojno gospodarsko telo; to čuti danes vsaj želonci, kjer pamet tega ne ve. Denar iz vojnih posojil se steka za dobavo živeža večinoma na Ogrsko in ravno tako se steka tja naš ostali dohodek in naši stari prihranki. Ogrska plava danes v blagu in v denarju. Sedaj pa recimo, da se danes ali jutraj prisilno zniža veljava našega denarja; vsaj ne vemo, če se bo, ampak recimo. V kakšnem položaju bo tedaj naša državna polovica napram Ogrski? V tako slabem, da bodo Ogrje še vse drugače lahko izsiljevali iz nas, kar bodo hoteli, kakor le kedaj prej. Če pade vrednost bankovca na 80 odstotkov ali pa na 8, je vedno tisti na boljšem, ki ima dva v žepu, kakor oni, ki ima samo enega, ker ostane prvemu še vedno dvakrat več kakor drugemu. In zdi se, da je tukaj treba iskati vzroka one politike, ki vodi Ogrje pri določanju maksimalnih cen, da določujejo skoro za vsako blago mnogo večjo ceno kakor pri nas. Če se kaj podobnega zgodi (in nihče ne trdi, da je to nemogoče), potem mi ne bomo imeli samo prijetne dolžnosti, da z jokom in stokom krijemo svoje lastne potrebe, ampak zala-

LISTEK.

Zobovje.

V sedanji vojski, ki že tretje leto trajajo, imamo priliko opazovati dobroto dobrih zob. S higijeničnega stališča to opazujoč, se nam nudijo lepi in interesantni prizori. Kot učitelj sem imel vedno navado gledati šolski mladini v zobe; opozarjal sem otroke na velevažnost dobrih zob ter jih učil o potrebnosti čiščenja zobov, ker je z ozirom na bodoče človeško zdravje velike koristi.

Glede zobov so otroci različni. Otroci, pet do deset let stari, imajo že večkrat slabe zobe. Po dvajsetem letu imajo ljudje že večinoma polovico slabih zob. Take pojave sem opazoval v štiridesetletni praksi svojega učiteljevanja med šolsko mladino in tudi med odraslimi ljudmi, to je v narodu. Prišla pa je vojska in v tem pogledu so se mi nudili razni prizori med vojaštvom vseh narodov.

V Kemnu, ob italijanski fronti, živeč, sem opazoval vojake raznih narodov. Videl sem Slovence, Nemce, Italijane, Čeha, Hrvate, Poljake, Madžare in druge. V ujetništvu so bili tudi

Rusi, Srbi in Italijani. Ruse in Srbe sem imel priliko opazovati, ko so delali nove in popravljali stare ceste. Italijane sem pa opazoval, ko so jih naši vojaki peljali s fronte v ujetništvo, večinoma proti Ljubljani. Vsi ti so bili večinoma zdravi in krepki možje. Priliko sem pa imel opazovati razne bolne vojake v bolnišnicah. Ob teh prilikah sem videl zdrave, lepe, a tudi bolne in nelepe zobe. Brezdvomno so imeli ruski ujetniki najboljše zobe. Ti ruski ujetniki so izvirali večinoma iz kmetkega stanu in malo-kdo je imel slabe zobe. Večina teh ruskih vojakov je imela močne, rumenobe zobe. Baš tako lepe zobe so imeli Poljaki. Tudi drugih narodov vojaki so imeli še precej lepe zobe, a skoraj najslabše zobovje so imeli naši Slovenci in Nemci. Mnogim krepkim takim vojakom, ki so bili celo prav zdravi, je manjkalo po več kočnjakov. Rekli so: »Vzgrizniti morem, a od zadaj vzgriziti gre slabo.« Videl sem tudi take vojake, ki niso imeli v svojih čeljustih več kakor po nekaj parov zob.

Kje tičijo vzroki teh pojavov? Mislim, da večinoma: 1. v hrani, 2. v potomstvu ali kakor rečeno v podedovanju, 3. v gojenju (čiščenju) zob in 4. v vodi, kajti zdravniški strokovnjaki so dognali, da narod, bivajoč v

krajih »trde« — apnene — vode, ima boljše zobe, nego oni, bivajoč ob »mehki« — maloapneni vodi. Glede snage ali čiščenja zob moram omeniti, da Rusi in Poljaki, ki imajo najlepše zobovje, ne ljubijo ali uporabljajo prav močno zobno ščetico (krtučico), kajti, izvirajoč večinoma iz kmetkega stanu, se malo zmenijo za to. Jaz nisem prav velik pristaš zobne ščetice, akoravno jo iz svoje mladosti vsak dan rabim, kajti uvidevam, da ščetica tudi mnogo ne pomaga k dosegu dobrih zob, ampak v dosegu dobrih zob se merodajne druge zahteve po potrebe. Znano je, da mestni prebivalci najbolj rabijo zobno ščetico, pa vendar imajo večinoma najslabše zobe. Glede podedovanja ali potomstva slabih zob so zdravniki mnenja, da je vzrok slabih zob najbolj sifilitika in tuberkuloza. Pa tudi blodost (pomanjkanje krvi) ni izključena. Te bolezn, kakor tudi škrofuloza, pa imajo svoj izvir v natančnem preživljanju z ozirom na hrano in pijačo. Zdravniki omenjajo glede preživljanja razne napake, ki vplivajo na zobe, da se po-kvarjajo. In sicer: 1. toplina jedil in pijač; 2. množina repnega sladkorja v hrani; 3. dobrota ali lastnosti kruha.

Vsi zdravniki omenjajo, da pre-gorke in premrzle jedi in pijače zobem

škodujejo, kajti v tem pogledu se zob-jete gotovo znano. Otroci so napram tem ka. S tem je že zob nedostaten, kajti v razpoklinah se vgnezdijo gnjijoče bakterije, katere uničujejo zobno okostje. Da take pregorka in premrzle jedi in pijače škodujejo tudi želoncu, je gotovo znano. Otroci so napram em dejstvom najbolj izpostavljeni. To je gotovo našim materam dobro znano. Šele po dolgi, škodljivi navadi človek spozna te nevarnosti in škodljivosti. Zdravniki priporočajo, naj se ničesar ne uživa, kar presega 37 stopinj C. Najbolj ugajajoči sladkor je sadni — ovočni — sladkor, katerega nam nudi poljsko sadje. Repni sladkor, katerega rabimo v sladenje jedil, povzročuje tako imenovano mlečno kislino. Ta pa škoduje zobem, osobito če so zobje vsled pregorkih ali premrzlih jedil in pijač že razpokani. Ako naše matere ne morejo sladkorne jedi otrokom odstraniti, naj vendar silijo v to, da otroci po taki jedi izpirajo zobe z vo-do in ščetico.

Najvažnejša točka z ozirom na dobro zobovje je pa kruh. V obzir ne pride, ako je kruh bel ali črn (temen), ali je pšeničen ali koruzen, ržen ali ajdov, ampak glavna reč je, ali je kruh zrnat-otrobast ali ootrobast iz izsejane moke spečen. Ta važnost je

gati bomo morali tudi Ogrsko s svojimi izdelki, pa ne po principu: današnje blago za današnje, ampak po principu: današnje blago za dolg in za blago, ki smo ga že zdavnaj pojedli. Res krasni gospodarski plodovi za Ogrce tako srečnega in zveličavnega dualizma in radi verjamemo, zakaj ga tako zagovarjajo.

Zato smo mnenja, da bo treba postaviti nagodbo, če in kedar se bo sklepala, na povsem nove gospodarske temelje, če bomo hoteli priti do pravičnega sporazuma. Novih temeljev bo treba na obeh poljih, na gospodarskem in na političnem. Na drugem še bolj nego na prvem, ker smo prepričani in uverjeni, da nobena razsodba ne bo držala dovolj trdno in dolgo, dokler ni rešeno jugoslovansko in češko vprašanje, kar nas zopet dovede tja, odkoder smo prišli, namreč na vnanjo politiko in na mirovne pogoje. Dokler teh ne poznamo, je vsako sklepanje nagodbe teoretično-akademično delo brez praktičnega pomena.

Položaj čevljarstev v Ljubljani in na Kranjskem.

Zadruga čevljarstev v Ljubljani je sklicala včeraj dopoldne pri »Novem svetu« shod čevljarstev, da pojasni občinstvu sedanji položaj čevljarstev in da sklepa, kako priti do potrebnih surovin. Navzočih je bilo okoli 50 čevljarstev. Shod je otvoril načelnik Kordelič, ki je povedal, da je bila od dunajske centrale za usnje poslana pošiljatev namenjena čevljarjem na Kranjskem 58 kruponov in 34 kg teletine v Lazah ukradena iz železniškega voza. Nato je poročal g. Breskvar, da nimajo čevljarstev mojih ničesar več na razpolago. Ne pomaga nobena prošnja na centralo za usnje na Dunaju, nobene resolucije. V celi Avstriji je tako. Najhuje je, ker sedaj pritiska zimski čas. Otroci vendar bosu ne morejo hoditi v šolo, boleznj se bodo razvile. Tako je dunajska centralna organizacija za usnje takorekoč brez pomena. Tudi gorenjega usnja ni več dobiti. Čuje se, da se naše usnje izvažajo na Ogrsko in se nam prodajajo nazaj za drag denar. Kaj koristijo maksimalne cene, če pa blaga ni dobiti. Ne samo z usnjem, tudi z drugimi čevljarstevskimi potrebščinami je tako. Čevljarstev mojstrom ne bo mogoče dela sprejemati dokler se položaj ne spremeni. Tovarne prodajajo take izdelke, da jih je sploh nemogoče popraviti. Razni umetni podplati so taki, da so celo zdravju nevarni. Najbolje je, da se na slabe in drage tovarniške čevlje takoj nabije prave podplate, a kje take podplate dobiti? Tovarniške čevlje nosijo ljudje zato samo po 14 dni, celo v 24 urah se strgajo. Tako je občinstvo oškodovano. Škoda je bila, da se ob pravem času ni dopustil uvoz iz nevtralnih držav. Najbolje bi bilo, da bi zadruga naravnost dobivala blago, ker ona ve, kako blago potrebujejo posamezni čevljarstev mojstri in tako bi ona blago tudi pravilno razdelila. Tako naj bi dobila tudi druge potrebščine naravnost zadruga. Pri tem naj bi zadrugi šel na roko pospeševalni urad posebno glede dobave preje z dežele. Občinstvo naj tudi ve, da

čevljarjem tudi nedostaje delavnih moči in da sedaj, ko se je v Ljubljani prebivalstvo pomnožilo, toliko dela ne morejo izvrševati. Kurjave ne bo, razsvetljave ni — kako naj delajo brez kurjave in razsvetljave. Tudi vajencev ni.

Po tem poročilu se je razvila razprava. G. Strniša je povdarjal, da bi bilo mnogo bolje, da bi mojstri pri zadrugi dobili blago, namesto pri usnjarijih. Domača preja bi bila mnogo boljša kot tovarniška. G. Tuma je povdarjal, da pri centralni organizaciji za usnje gospodje stvari ne razumejo, ali je pa nočejo razumeti. Čevlje, kakršne sedaj prodajajo tovarne, so včasih že v pol ure za nič. To se pravi ljudem denar iz žepa krasti. Za maksimalno ceno čevljar sploh usnje ne dobi, mora preplačati, kako naj torej ceno prodaja. Pod 70 do 100 K ne more oddati para čevljev. Sedaj bodo dobili čevljarji samo toliko blaga, da bo prišlo na čevljarja 2 kg. Za koliko časa bo to? Vsaj 10—20 kg podplatov bi moral dobiti vsak čevljar. G. Kovač je drastično opisoval kako je kupil blago za neke čevlje, blago je bilo pa tako, da je čevlje oddal ob 10. uri dopoldne, ob 6. uri zvečer so bili pa strgani. G. Kordelič je pravil, da se v Pollakovi tovarni dobi podplate, a le proti živemu. Nekateri tako barantajo z usnjem. Čevljarstev mojstri nimajo gruntu, da bi mogli za usnje oddajati živem. Kje se dobi podplate za maksimalno ceno 10—13 K kg. Naj se to čevljarjem pove. Za 80 do 90 K se ne dobe blaga. Boks velja 15—16 K v kvadratih, za dva para čevljev je treba čevljarju 150 K, samo za gornje usnje nad 60 K, kje je pa ostalo. Če pa zaračuna čevljar v takih razmerah 90 ali 110 K, se ga tira pred sodnijo. Na tovarniške izdelke pa noben ne gleda. Naznanja, da mu je trgovska zbornica sporočila, da bodo od srede 26. t. m. tukajšnji usnjari čevljarjem prodali nekaj nad 100 kg kruponov, 199 kg »Dreisatzkrzen«, 45 kg teletine, 266 kg glavine, 100 kg odpadkov usnja. Nakaznice se dobe pri načelniku. G. Breskvar omenja od obrtnega pospeševalnega zavoda snujoče se popravilnice za čevlje. Sedaj je izjemni čas, zato ne more biti proti, da se ustanovi za čas vojne. A če pospeševalni urad pravi, da bo imel on blago, tedaj naj bi nekaj blaga odstopil tudi čevljarstev mojstrom. Treba bo misliti na boljšo organizacijo, posebno nujna potreba je produktivna zadruga. Centrala naj bi dovolila, da ne bi blago Pollakove tovarne šlo na Dunaj in potem zopet nazaj, ampak da bi zadruga direktno pri Pollaku dobila blago. Prej so ljudje včasih nosili en par dobrih čevljev tri leta, sedaj tovarniških izdelkov šest parov na leto. To je draginja, ne pa ono, kar računa čevljar, a se ga za to obsoja. Nato so bili sprejeti predlogi, da zadruga stori potrebne korake, da dobi direktno zadruga usnje in izjava, da sedaj ko ni sredstev ne blaga čevljarstev mojstri ne morejo biti odgovorni za trpežnost usnja in obuval, kakor tudi ne za točno izvrševanje.

Vojska z Italijo.

Enajsta soška bitka je zdaj pač zaključena. Italijani so toliko izgubili, da bi ne mogli še dalje na široki fron-

merodajna pri Rusih in Poljaki gleda njih dobrega zobovja. To uvažuje ruski in poljski kmet, imajoč v svojih vaseh še preproste in enostavne vetrovne mline in po hišah celo preproste ročne mline, s katerimi si kmet iz svojega žita zmelje debelo zrnato moko. Taka moka daje dober in okusen kruh, ki bolj diši nego kruh iz najfinejše moke. Ta kruh prav dobro vpliva na zobovje. Ta »vsakdanji kruh« je Rusom in Poljakom vsakdanja hrana, ki deluje v to, da imajo Rusi in Poljaki tako lepe in zdrave zobe. Tako dobre zobe so imeli tudi njih pradedje. V nas se malokje nahaja tako. Narodi so se razvadili. Ljudje radi jedo bel kruh iz fine moke; priljubljene so jim tu in tam finije močnatne jedi, katere so sicer redilne, a zobem škodljive. — Taka »kultura« zahteva dandanes da se tako jedačo hitro pogoltne in v želodec spravi. Človek pozabi na to, da organi (n. pr. mišice ali zobje), katere ne negujemo, polagoma izgubijo svojo moč in veljavo (upadejo). In potem se čudimo da od sto ljudi ima komaj eden dobre zobe; od deset odraslecev trpijo trije na zagačenju ali zlati žili. Da so želodčnim boleznim krive pregorko ali premrzle jedi in pijače, nezmerno uživanje kave in piva in druge nedostatkosti, je gotovo istina. Da je pa želodčnim boleznim vzrok slabo in nedostatno zobovje, je gotova istina, ker zaradi slabega prežvekovanja želodec oslabi, kajti ne more prebavljati.

Najsvetejša dolžnost vsakega patrijota, vsake dobre matere in učitelja je, delati na to, da se v naših družinah uvede otrubasti polni kruh. Pri-

lično naj se mladini priporoča in strogo dela in gleda na to, da se bo mladina držala sledečih točk:

1. Naj se uživa le zrnati polni kruh in naj se temeljito prežvekuje. (Seveda sedaj v vojnem času je to nekaj težkega, ker ne moremo izbirati.)
 2. Ne jej in ne pij pregorko ali premrzle jedi ali pijače.
 3. Izogibaj se kolikor možno sladkornih stvari.
 4. Snaži si vsako jutro in vsak večer temeljito zobe z vodo in ščetico.
 5. Vsako najmanjšo luknjico v zobu plombiraj, preden te boli zob.
- Končno še pripomnim, da je do sedaj vojna hrana še precej ugodno vplivala na mladino. Ne mislim s tem izjaviti, da je pomanjkanje živil ugodno vplivalo na njo, ampak v marsikem obziru premenjena jedila so ugodno v zdravstvenem obziru vplivala. To se lahko dokaže z ozirom na zobovje naše mladine, kajti zdravniški strokovnjaki konstatirajo manj zobnih boleznj za časa vojske. To velja posebno za mesta, kjer veliko manj jedo mesa, ampak več močnatih in krompirjevih jedil. V raznih šolah v zaledju je padlo 43 do 53 odstotkov zobnih boleznj. Osebito dečki so glede tega veliko na boljšem.
- Seveda moram končno pristaviti pikro pripombo, da je gotovo na zboljšanje zobovja vplivala več ali manj tudi lakota, kajti ako otrok ni imel česa jesti, si tudi ni mogel zobovja z jedjo pokvariti.

Vsekako: Bog dal boljšo bodočnost tudi v tem obziru! — Zatičina, 12. julija 1917. — A. L.

ti napadati. Uspeh bitke je bil pač na naši strani. Italijani niso prebili ne na Banjski visoki planoti v smeri proti Ljubljani in ne na Krasu proti Trstu. Uspeha na severnem krilu Lah ni mogel izrabiti, na Krasu so mu pa naši s protisunkom vzeli še to, kar je bil napredoval. Sovražni listi zdaj pišejo, da je naša bojna črta zdaj trdnjša kot je bila prej. Poročajo tudi o naših ojačbah in pošiljanju nove čete k Soči. Pričakujejo se sedaj boji ob Soči. Na dvanajsto soško bitko sili Italijana tudi okolnost, ker doma zelo vre.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 22. septembra. Uradno:

Nelzpremenjeno.

Dunaj, 23. Uradno:

Južni del Banjske visoke planote in goro sv. Gabrijela so živahno obstreljevali s topovi

Načelnik generalnega štaba.

Na soškem bojišču le mali boji pehote.

Dunaj, 22. septembra. Vojni tiskovni stan:

Pri Soči

so se včeraj bili le boji pehote. Sovražne poizvedovalce in slabše pehotne oddelke smo odbili v južnem delu Banjske visoke planote in v odseku gore sv. Gabrijela. Sovražnik je s topovi le mestoma živahneje streljal.

Na tirolskem pozorišču

so v nekaterih odsekih s topovi živahneje streljali. Pri Carzano smo pokopali 360 Italijanov, ki so padli v zadnjih, za nas tako uspešnih bojih.

Močno streljanje italijanskih topničarjev na Banjsko visoko planoto in na goro sv. Gabrijela.

Dunaj, 23. (K. u.) Vojni tiskovni stan javlja: Sovražnik je trajno obstreljeval s topovi juž. del Banjske visoke planote in zbiralšča fronte; popoldne je bil ogenj zelo besen. Celo noč je sipal sovražnik topovske kroglice na goro sv. Gabrijela. Na južnem krilu so se razvili boji z ročnimi granatami. Med Vipavsko dolino in morjem so le malo streljali s topovi. Mestoma kratek presenetljiv napad s streljanjem. Sovražni letalci so živahno nastopali.

Živahno poizvedovanje Avstrijcev.

Curij, 23. »Corriere della sera« opisuje strateški položaj. Pravi, da trajno ogroža zadnje uspehe Italijanov velik sovražni napad, ki ga pričakujejo, ker avstrijske čete živahno poizvedujejo.

Sporazum namerava pribiti soško bojno črto.

Amsterdam, 22. Angleški vojaški krogi so se prepričali, da v doglednem času ne prebijejo nemške bojne črte v Franciji, a da lahko postane predor na soški bojni črti odločilne važnosti za nadaljevanje vojske. Italijanski armadi nameravajo poslati veliko topov in streliva, da lahko Cadorna prične 12. soško bitko.

O klimatičnih razmerah ob soški fronti

podaja zanimive beležke vojaški višji zdravnik dr. Viktor Baar. Eno celo leto je bil tam, 111 dni na Doberdobi, v kraškem peklu. Pet soških bitk je preživel. Tekom leta je bilo 114 deževnih dni. O vplivu dežja na vojaštvo more poročati le zdravnik. Vsi so trpeli, ako vlažnost ni izpuhtela iz skal, marveč se je zajedla v mišice in sklepe in prinesla strašno vojno bolezen, revmatizem, kateremu jih je mnogo podleglo. Ko je bilo poleti na vzhodnem bojišču nevarno, so morali prebiti 111 dni v močvirju pri Tržiču. Deset odstotkov oficirjev je obolelo ali umrlo na tropični malariji. Strašno vplivajo močne razlike v temperaturi od prehoda južnega vremena do burje. Najtežje prenaša take razlike in drugo neugodno vreme Italijan. Zato pa govori Cadorna tako pogostoma o vremenu v svojih poročilih. Peta bitka od 13. do 16. februarja je bila ustavišnja kar nenadno skoro gotovo zaradi skrajno neugodnega vremena.

Mirovni pokret.

Vrata do miru se še niso zaprla.

Amsterdam, 22. (K. u.) »Westminster Gazette« opozarja glede na odgovor Avstrije in Nemčije na noto sv. očeta na Wilsonovo izjavo, da beseda sedanjega vladarja Nemčije brez pritrdila nemškega naroda ne more trajno jamčiti. Zelo značilno je pa, ker se izražate osrednji velesili načelno za razorožbo in razsodišče; graja pa, ker nista ničesar izjavili o papeževih predlogih glede na konec vojske. Vrata se sicer še niso zaprla, a predno se more priti v obljubljen deželo, se morajo zgraditi mostovi ne emu status quo. — »Evening Standard« opozarja na razliko obeh not glede na sestavo, da se vsebina ne razločuje. — Tudi »Standard« pogrša podatkov o Belgiji, Alzaciji-Loreni in Srbiji v not. Osrednji velesili se ne bosta nikakor vklonili pogojem sporazuma, dokler se njun odbor popolnoma ne zlomi.

Mirovni pokret v Italiji.

Lugano, 22. (K. u.) Na shodu socijalističnih občinskih uprav v Bologni so odklonili s 537 proti 397 glasovom predlog, naj se izsili mir tako, da se odlože upravna mesta. Socijalistična zbornična stranka in strankarsko vodstvo sta ukrenili odredbe glede na položaj, najbrže se proglasi splošna stavka. »Avanti« se zopet ni čez mejo poslal. Generalni poročnik Ragni, ki se je izkazal ob obnovitvi javnega reda v mestu in v deželi Jakin, je imenovan s činom poveljnika vojne skupine za višjega poveljnika provinc Turin, Alessandria in Genova, kjer je razglašeno vojno stanje.

Berlin, 22. »Vossische Zeitung« javlja iz Lugana: »Giornale d'Italia« piše glede na vedno večjo mirovno propagando, da bi bil položaj strašen, če bi se na zahtevo socijalistov sklenil poseben mir. Italijani bi umirali lakote, Nemčija bi pa uresničila svoj sen o svetovni hegemoniji.

Italijanski socialisti hočejo z revolucijo doseči mir.

Lugano, 21. septembra. Iz neke okrožnice socialistične stranke na krajevna društva se spozna, da so ustanovile socialistične provincialne zveze Milana, Turina, Florence in Neapolja in druge nepopustljivo revolucionarno skupino, katere izvršilni odbor je v Florenci in ki skušajo pridobiti upliv na socialistični narodni kongres. Ta skupina je mnenja, da je prešla za Italijo že zdavnaj vojna perioda enostavne brambe. Zato hoče izsiliti z revolucionarno agitacijo takojšen mir in po ruskem vzorcu nadalje revolucionarno vplivati na načrt razrednega boja.

Glasovi o odgovoru osrednjih velesil na noto sv. očeta.

Glasovi iz Nemčije.

»Vorwärts« pravi, da je odgovor presenetil z odločno ljubeznivostjo nasproti razorožbi in mednarodnim razsodiščem. »Lokalanzeiger« opozarja na slovesno napoved, naj zavzame mesto sile moralna pravičnost. Tako pišeta tudi »Berliner Tageblatt« in »Vossische Zeitung«, ki pravi, da se mora razpravljati o pripadlosti pokrajin pri zeleni mizi. Nemško konservativno časopisje piše hladnejše in zahteva od nemške vlade, naj zavzame najostrejšo obliko. »Germania« (centrum) pravi: Sveti stolici je šlo le za to, da se dobi temelj spravi med sovražnimi vladami, kar se ji je glede na Nemčijo in njene zaveznice posrečilo. »Kreuzzeitung« pravi, da so zavzeli sovražni ki nasproti noti tako stališče, da najbrž za zdaj še ni misliti na mirovna pogajanja.

Angleški glasovi.

»Times« pišejo proti gospodarskemu miru po vojski in proti obnovitvi gospodarskega stanja pred vojsko. »Daily Mail« pravi: Če hoče Nemčija mir, mora izprazniti Belgijo, severno Francijo, Alzacijo, Loreno, Poljsko, Srbijo, Rumunijo, Črnogoro in Tridontinsko. Plačati mora odškodnino in kaznovati osebe, ki so zagrešile strašne zločine oborožene sile. Dokler se ti pogoji ne izpolnijo, morajo deževiti udarci na Nemčijo (Avstrije »Daily Mail« niti ne omenja). »Daily Chronicle« piše: Kdor bi odklanjal iskreno mirovno približevanje, bi si naprtl težko odgovornost. V Berlinu in na Dunaju naj se glede na vojne smotre in odločnost zaveznikov ne udajajo iluzijami. Od povzročiteljev največjega zločina svetovne povestnice se mora več pričakovati, kakor da se ponóvi le neodvisnost Belgije. »Manchester Guardian« je pisal dne 19. t. m.: Nemčija se dejansko oblega. Gre le za to, koliko časa da vzdrži posadka. Nam gre pred vsem za to, da politično premagamo Nemčijo, kar se morebiti prej zgodi, kakor se splošno pričakuje.

Nevtralni glasovi.

Danska »Politiken« piše glede na nemški odgovor na noto sv. očeta: Vsebinsko je kratka: sporazumen mir. Haaški »Nieuwe Courant« obžaluje, ker nemški in avstrijski odgovor sv. očeta ne pove, kaj da sta osrednji velesili pripravljene žrtvovati miru. »Stockholms Dagblad« je pisal: Nemški odgovor ni tako ponosen kakor lanska decemberska mirovna ponudba. Ne bo več mogoče dolžiti nemško vlado, da hlepi, da zavaruje svet. Nemška vlada je izjavila, da postopa glede na mir zaupljivo skupno z zastopniki ljudstva, kar je tudi odgovor Wilsonu, ki je popolnoma prezrl resolucijo nemškega državnega zbora. Oseben je odgovor cesarja, ki zagotavlja njegovo mirno, ki ga vodi, odkar je zasedel prestol. Katoliški »Maasboode« piše: Važnost odgovora tiži v zmernosti in v pripravljenosti sprejeti predpogoje sv. očeta. Zeleti je žrtev tudi s strani sporazuma. Bernski »Intelligenzblatt« pravi: Prvič sta se Avstrija in Nemčija izjavili brezpogojno za načelo razsodišča in za omejitev oborožbe. Avstrijski državniki so sploh

bolj umevali to zahtevo miroljubov. Vsekakor sta odstranila odgovora osrednjih velesil velike zapreke miru.

Posebno odposlanstvo sv. očeta na Angleško.

Berlin, 22. septembra. »Avanti« poroča: Koncem septembra se odpelje posebno odposlanstvo sv. očeta z neko špansko ladjo na Angleško.

Kako sodijo Nizozemci o odgovoru Avstrije in Nemčije na noto sv. očeta.

Haag, 22. septembra. »Het Vaterland« je pisal: Dunajska nota se pridružuje v vseh podrobnostih brez velikega besedičenja noti sv. očeta. Reči se mora, da je zelo ljubeznjiva. Nemška nota deloma ni tako jasna, kakor avstrijska, a je tudi pomembna. — »Nieuwe Courant« je sodil: Zelo bodo razočarani tisti, ki so pričakovali, da se bo odgovorilo na noto sv. očeta s pozitivnimi mirovnimi predlogi. Če bi se bilo to zgodilo, bi se bilo olajšalo delo »nemških« vojnih hujskačev. Noti se nekoliko razlikujeta glede na razorožbo in z ozirom na svobodo morja. — »Maasbode« je izjavil: Odgovora morata izzvati med prebivalci sporazuma odmev, dasi jih njih vlade ne bodo smatrale za dovolj obsežni.

Nova nota sv. očeta.

Genf, 21. sept. »Temps« javlja iz Rima, da namerava sv. oče koncem septembra izdati novo podrobnejšo noto državam v vojski.

Mirovni pokret v Italiji.

Curih, 22. septembra. Poroča se, da se v Italiji mirovni pokret vedno bolj jači. Pojave beleži tudi meščansko časopisje, dasi svari pred njimi in skuša iznova podžgati navdušenje za vojsko. Socialistično časopisje zahteva, naj se kmalu sklene mir in svari pred tretjo vojsko pozimi.

Mirovni posvet Francozov.

Bern, 22. sept. (K. u.) Charpentier je zahteval v »Journal du Peuple«, naj skličejo po socialističnem zgledu mednarodni mirovni posvet v Genf.

Mirovna intervencija Španske.

Kodanj, 22. sept. Potrjuje se, da se španska vlada pogaja z evropskimi nevtalci o skupni intervenciji, da se doseže svetovni mir. Španska se naslanja na mirovni predlog sv. očeta in prigovarja ostale nevtralne države, naj se ji pridružijo. Nastop vlade pozdravlja cela dežela. Sporazumu prijazni listi živahno žele, da bi se dosegel zaželeni smoter še pred zimo.

Vprašanje o izpraznitvi Belgije.

Berlin, 22. sept. Casopisi, ki razpravljajo o mirovnih smotrih, najbrže vsled uradnega vpliva pišejo, da se mora samoobsesti umljivo Belgija šele izprazniti, ko se zaključijo ves obseg mirovnih vprašanj. Predno se ne bo podpisala mirovna pogodba, se samoobsesti umljivo ne more govoriti o izpraznitvi zasadenih ozemelj.

Poseben mir z Rumunijo.(?)

Bazej, 22. Iz Pariza: Prejšnji grški poslovodja v Bukareštu je pisal v »Journalu«, da upajo Nemci, da kmalu sklenejo z Rumunijo poseben mir. Odstopiti ji nameravajo Besarabijo, če odstopi Bolgariji Dobrudžo. Delajo na to, da postane rumunski kralj princ Eitel Friderik.

Na morju.

Wolff: Avgusta meseca doseženi uspehi podmorske čolnov ne zaostaja za prejšnjimi meseci — izvzemši obeh mesecev aprila in junija — in kaže, da se nadaljuje podmorska vojska v dosedanjem obsegu. Z izkazano potopljeno množino ton mesece avgusta se je vsa tonaža pomnožila na 6,303.000 ton. V tekmovalni borbi z obrambnimi sredstvi proti podmorski vojski so pokazali podmorski čolni, da so veliko močnejši. Kljub izkušnjam, ki so si jih nabrali tudi sovražniki, so zanje mreže okoli sovražne obale, posebno angleške, vedno tesnejše. Tonaža, ki pride za potop v pošte, se je zelo znižala, potopljena tonaža je pa ostala enako visoka; gotovo je za to ušlo torpediranj manj ladij kot prej. Celotisti obrambni ukrepi, od katerih so sovražniki največ upali: vožnje v spremljevalnih skupinah, so vrli naši poveljniki podmorskih čolnov več kakor izravnali.

Meseca avgusta potopljenih 808.000 ton.

Berlin, 22. Uradno: Meseca avgusta je bilo vsled raznih ukrepov osrednjih velesil potopljenih skupno 808.000 ton. Od kar traja neomejena podmorska vojska, smo potopili sovražniku na prostoru trgovskih ladij 6,303.000 ton.

Načelnik admiralnega štaba mornarice.

Ameriški podmorski čolni — slabo izdelani.

Bern, 22. septembra. (Kor. ur.) »Petit Parisien« poroča, da podmorski čolni, ki so jih zgradili Američani, niso taki, kakor so pričakovali. Gradili so jih po tehničnih navodilih angleške admiralitete, a so pre-

lahki in premalo močni za boj z nemškimi podmorskimi čolni.

Pomorski boj pri Oelandu.

Stockholm, 21. septembra. (Kor. ur.) »Dagens Nyheter« javlja: Prebivalci na obali so zasledovali včeraj vzhodno od Stenase na vzhodni obali Oelanda boj neklih nemških bojnih ladij z nekimi angleškimi ali ruskimi podmorskimi čolnom. Izid boja še ni znan.

Kriza ladinskega prostora pri sporazumu.

Berlin, 22. septembra. Al. Johnson napoveduje v »New Republic«, da postane položaj za sporazum glede na podmorsko vojsko koncem letošnjega leta nevaren.

Bern, 22. septembra. »Daily Mail« napada admiraliteto. Pravi, da se 4000 do 5000 vojnih ladij vojskuje s 50 do 60 podmorskih čolnov, ki vedno potope vsak teden 12 do 20 velikih angleških ladij. List pravi, če bo šlo tako naprej, mora napočiti dan, ko se bo Anglija udala.

Boji ruskih strank za nadvlado.

Amsterdam, 22. septembra. (K. u.) »N. R. C.« objavlja sledeče poročilo iz Petrograda: Ta teden se bore glavne revolucionarne struje med seboj. Bolševiki zahtevajo brezpogojno, naj se vojska konča. Pravijo, da je potrebna za nadaljevanje vojske močna vlada, ki bi morala biti dosledno protirevolucijska. Zato zahtevajo socialistično vladno in da naj se takoj sklene premirje. Radikalci druge struje pravijo, da je povzročil delavski in vojaški svet zmedo v deželi in da ogroža stališče Rusije kot velesile. Vojsko moramo zato nadaljevati in v ta namen obnoviti disciplino, kar je mogoče le z diktaturo doseči. Med navedenimi strujami stoje osrednje stranke, ki se ogrevajo za koalicijsko vladno, a se drže zdaj v ozadju. »Daily News« javljajo iz Petrograda: Konferenca na ponedeljek bo, če se izjavi proti koalicijski vladi, predlagala, naj se sestavi socialistično ministrstvo, za katero so že seznam sestavili. Kerenskij v tem slučaju odstopi.

Delavsko-vojaški svet proti Kornilovu.

Bern, 22. septemb. (K. u.) »Temps« poroča iz Petrograda: Delavski in vojaški svet je sklenil, da sestavi glede na Kornilovo zadevo preiskovalni odsek. Glasila maksimalistov so pričela vojsko proti Kerenskemu, kateremu očita revolucionarna stranka brezpravno politiko.

Boj bolševikov za mir.

Amsterdam, 22. septembra. (K. u.) »Handelsblad« poroča: »Daily Express« javlja iz Petrograda: V mestu gospodari strahovišča. Bolševiki zahtevajo glavo Miljukova, Rodzianka in še dvajset članov dume pod pretezo, da so podpirali Kornilova. Kerenskij je nasproti bolševikom ravno tako brez moči, kakor nasproti Kornilovu, ki je le navidezno aretiran, ker se Kerenskij ne upa, da bi ga obsodil na smrt. Vsak trenutek pričakujejo v Petrogradu in v Moskvi nastopa bolševikov za mir.

Za samostojnost Finske.

Stockholm, 22. septembra. (Kor. u.) »Birzevija Vjedomosti« poročajo: Finski socialni demokrati nameravajo izdati oklic Evropi, s katerim zahtevajo, naj se Finska loči od Rusije.

Volitve v ustavodajalno skupščino.

Petrograd, 23. (K. u.) Agentura: Notranji minister je izjavil, da bo volilo v ustavodajalno skupščino do 90.000.000 ljudi. Volitve bodo stale 100 milijonov rubljev.

Kerenskij bil začasno ujet.

Amsterdam, 21. (K. u.) »Algemeen Handelsblad« javlja iz Londona o zanimivih nastopih, ki so se pripetili minuli teden v Petrogradu. Kerenskij je bil nekaj časa v zimski palači ujet. Bolševiki so oblegali poslopje, mornarji in delavci so se pa vozili iz Kronštada z avtomobili na boj proti Kornilovu. Bolševiki so sklenili, naj se takoj sklene mir. Čheidze je zabranil, da niso odstavili Kerenskega in imenovali za ministrskega predsednika Černova.

Kerenskij izstopil iz socialistične stranke.

Genf, 22. »Matin« poroča, da je izstopil iz socialistične stranke Kerenskij, da si zagotovi popolno politično neodvisnost.

Petrograjska vseučilišča zaprta.

Petrograd, 21. (K. u.) Agentura: Naučni minister naznanja, da so v Petrogradu zaprte vse visoke šole, izvzemši medicinske fakultete.

Rusija izda za dva tisoč milijonov rubljev bankovcev.

Amsterdam, 22. (K. u.) Reuter poroča iz Petrograda: Vlada je zapovedala, naj izdajo za dva tisoč milijonov rubljev bankovcev.

Angleški pesimizem glede na Rusijo.

Rotterdam, 22. sept. Angleški politični krogi ne zaupajo Kerenskemu. Pravijo, da igra dvojnato vlogo: ne bi se rad zameril

zaveznikom in tudi ne delavskemu in vojaškemu svetu. Netočna poročila iz Petrograda so v Londonu zelo vznemljila. Ne verujejo niti, da se Kerenskij le pogaja z njimi.

Ukaz začasne vlade vojakom.

Petrograd, 21. (K. u.) Agentura: Začasna vlada je izdala danes vojaški ukaz armadi in mornarici. Začasna vlada pravi, da vsled Kornilove vstaje vojaki in mornarji ne zaupajo svojim voditeljem, kar grozi obstoju vojske. Vlada glasno izjavlja, da je večina častnikov vladi zvesta izvzemši male skupine, ki je varala zaupljivost vlade. Vsak nastop, ki seje nezaupanje v osobe poveljstev, uničuje armadno bojno moč. Provročitelj izdajajo republiko, ker uničujejo edini temelj, ki more Rusijo rešiti. Začas. vlada zapoveduje: 1. Odstavljeni bodo vsi voditelji, ki niso sposobni, da bi vodili čete in obenem sodelovali na utrditveni republičanske državne oblike v Rusiji. 2. Odstavljeni bodo višji častniki velikega generalnega štaba, če so se udeležili Kornilove vstaje. 3. Čete, ki so se udeležile vstaje, bodo iz stana velikega generalnega štaba odpravljene in nadomeščene z zvestimi četami. 4. Vsi krivci, ki so pokazali med Kornilovo vstajo slabo voljo, se bodo morali sodnijsko zagovarjati. 5. Vlada zahteva od armade in od mornarice, naj se povrne k rednemu življenju in daje popolno svobodo voditeljem v vseh vprašanjih vojnih operacij in v izobrazbi armade in mornarice. 6. Vlada zahteva, naj se vse osebe, ki so jih v zadnji krizi aretirali, izroče oblastim in naj se uvede stroga preiskava vseh slučajev o umorjenih predstojnikih. 7. Ljudje, ki so usmrtili svoje častnike radi suma, so zaprti in se bodo pred sodiščem zagovarjali. Vlada opozarja na nevarnost, ki radi takih nasilstev grozi republiko.

Saovanje koalicijske vlade v Rusiji.

Stockholm, 21. (K. u.) Petrograjski delavski in vojaški svet je pritrdil podgotovini pogoji ustanovitvi koalicijske vlade. Če preiskava odseka pokaže, da kadeti niso Kornilovega nastopa podpirali in zakrivali, naj tudi kadeti vstopijo v ministrstvo, ki se sestavi še pred zasedanjem demokratičnega posveta 25. septembra. Trdi se, da namerava odpotovati Kerenskij v Moskvo, kjer ga proglase predsednikom republike. Izvršilni odbor dume je protestiral, ker so zaprli več poslancev dume in se skliceval na njih imuniteto.

Bitka na Flanderskem.

Angleži dosledno in žilavo napadajo na Flanderskem. Gre jim za to, da prebijejo in se polaste opirališč nemških podmorskih čolnov.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 22. septembra. Veliki glavni stan:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta Bavarskega.

Po besnih ognjenih sunkih, ki so jim le pri St. Julijenu sledili brezuspešni sovražni delni napadi, je včeraj dopoldne prenehavalo streljanje na flanderskem pozorišču. Od opoldne dalje so močnejše streljali na obali in od Ysera do Deule.

Ob 8. zvečer se je pričel v obliki udarcev od Langhemaroka do Holleboke najmočnejši bobneči ogenj, ki je trajal eno uro. Takoj na to je angleška nekoča zopet na mnogih mestih bojno črto napadla. Kjer so izvedli v uničujoči obrambi našega topništva med Železnica Boesinghe-Staden in Yper-Roulers napad, smo ga v borbi močnejše odbili. Bolj južno od tam do prekoopa Holleboke je besnost našega uničujočega ognja zrušila sovražno napadalno voljo. Le tu in tam so prišle angleške naskakovalne čete iz svojih udrtinskih postojank; odbili so jih.

Ostale armade na zahodnem bojišču so se skoraj povsod le malo borile.

× × ×

Bojev na Flanderskem so se letalci odlično udeleževali. V zadnjih dveh dneh smo sestrelili 29 sovražnih letal in 2 pritrjena zrakoplova; 3 naši letalci so padli.

Nadporočnik Schleich je pribral svojo 21. in 22. zmago v zraku, poročnik pl. Bülow je sestrelil svojega 21. sovražnika, poročnik Wüsthof in poročnik Adam sta sestrelila 2 sovražni letali.

Prvi generalni kvartirni mojster:

pl. Ludendorff.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 23. Veliki glavni stan:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta Bavarskega.

Angleški monitor je obstreljeval včeraj zjutraj s pomočjo letalcev-opazovalcev Ostende. Več granat je zadelo kotalcevo med jutranjo sv. mašo. Ubitih je 7, nevarno ranjenih 24 Belgijcev. Ogenj naših obrežnih baterij je monitor preprečil.

Ko so se zaključili jutranji boji na flanderskem pozorišču, so s topovi streljali z menajočo se silo. Proti večeru se je zgoštil sovražni ogenj severnovzhodno od Yperna zopet v bobneči ogenj. Sledili so jugovzhodno od St. Juliena močni delni napadi Angležev. Sovražnika smo vrgli. Ponoči je ogenj ponehaval, pehota ni nastopala.

Angleško stotnijo, ki je vdrila pri Monchy jugovzhodno od Arrasa po besnem ognjenem sunku v naše jarke, smo vrgli v borbi moža z možem.

V borbah na predpolju južno od ceste Cambrai-Bapaume kakor tudi pri Somme in Oise smo ujeli sovražnike.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Pri Aisne, Brimontu in v nekaterih odsekih v Champagni so se od časa do časa s topovi živahnijeje bojevali. Pri številnih poizvedovalnih sunkih, ki so privedli naše naskakovalne čete do v zadaj ležeče črte francoskih bojnih naprav, smo jih le nekaj ujeli, dasi je sovražnik skoraj povsod bežal. Posadka naših jarkov je na nekaterih točkah odbila francoske poizvedovalce.

Pred Verdunom se je popoldne zvišal ogenj do večje moči.

Sovražniki so izgubili včeraj 14 letal in en pritrjeni zrakoplov. Nadporočnik Berthold je pribral 25. zračno zmago, namestni narednik Thom je zopet sestrelil 2 sovražna letalca.

Prvi generalni kvartirni mojster:

pl. Ludendorff.

Drugi dan flanderske bitke.

Berlin, 22. (K. u.) Wolff: Vtis, da so bili Angleži težko poraženi, krepki izid bojev 21. septembra: drugi dan, ko so napadli na Flanderskem.

Lepo vreme je sicer podpiralo Angleže, a enotno niso več močno napadali.

Ob 6. uri zvečer se je pričel na celem pozorišču bobneči ogenj. Trajal je eno uro; Angleži so nato med Langemarkom in goro Freezen napadli. Ko se je zmračilo, so bili Angleži povsod vrženi. Dosedanji uspehi tretje flanderske bitke so zato ostali za uspehi druge in prve bitke. Angležem se ni posrečilo, da bi bili vzeli najmanjši kraj. Angleško poročilo se zato zadovoljuje, da navaja označbe vzetih posameznih jarkov in opirališč, kakor so običajne na zemljevidih generalnega štaba.

Tretji dan flanderske bitke.

Berlin, 23. sept. (K. u.) Tretji dan nove flanderske bitke je minil, ne da bi bili Angleži izvajali velike napade. Angleška poročila se ustijo, da so zdaj nemški obrambi kos z novim napadalnim načinom, a zelo malopotezni pozitivni angleški uspehi kažejo nasprotno. Letalci so izredno veliko letali. Nemške letalne skupine so na primer pri Boberinghe razstrelile en munijski vlak in več lop. V Artois in pri St. Quentin so živahno streljali s topovi in so nastopale patrolje. Ob Aisne na obeh straneh Reimsa in v Champagni so od časa do časa živahnijeje streljali. Nemškim patruljam se je posrečilo, da so izvedle veliko sunkov. Pri Verdunu so zopet močnejše streljali. Obramba nemških baterij in zračnih skupin je zadala Francozom težke izgube.

Vloga megle v novi bitki na Flanderskem.

Genf, 21. Pariški listi obširno poročajo o novi bitki na Flanderskem. Pravijo, da je megla zjutraj ob 6. do 8. ure poizvedbe ovirala; nemški topovi so zato napade precej zadrževali. Ob 9. uri se je megla nekoliko razvlekla. Nastopili so angleški letalci, ki so poizvedovali, vsled česar je mogla angleška pehota šele napredovati. Dvomijo, če se bodo angleške čete v popolnoma utrjenem ozemlju držale.

Novi nemški sunek na Ruskem.

Ko so Nemci vzeli Rigo, se je splošno sodilo, da bodo operacije tam počivale. Novi nemški sunek pri Jakobovem in operacije ob Dvini je nemško črto zelo zavaroval.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 22. septembra. Uradno: Pri avstrijskih četah nobenih posebnih dogodkov.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 23. Uradno: V Bukovini smo odbili sovražne poizvedovalne oddelke. Sicer smo se le malo bojevali.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 22. septembra. Veliki glavni stan:

Bojna črta maršala princa Leopolda Bavarskega.

Na zahodnem bregu Dvine se je posrečilo divizijam, katerim poveljuje generalni poročnik grof pl. Schmeltow (Egon), da so z dobro pripravljenim in krepko izvedenim napadom prebrali ru-

ake postojanke severozahodno od Jakobova. Izvrstno učinkujoči ogenj topov in min so pripravili pota pehoti, katero so letalci pod vodstvom ritmojstra princa Friderika Žige Pruskega kljub neugodnemu vremenu zelo dobro podpirali. Z nevzdržnim sunkom so vrgli sovražnika proti reki. Popustil je pritisku naših čet v širini 40 km približno 10 km globoko mostišče na zahodnem bregu Dvine in je, kar je mogel, hitro bežal na vzhodni breg. Jakobovo je v naši roki. Dozdaj je javljeno, da je bilo ujetih 4000 Rusov in zaplenjenih nad 50 topov.

Prvi generalni kvartirni mojster pl. Ludendorff.

Berlin, 22. septembra, zvečer: Veliki glavni stan:

Zasledujoč Ruse, ki se umikajo, smo od Livenhofa po reki navzdol povsod dosegli Dvino.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 23. Veliki glavni stan: V mostišču Jakobovo smo našli v postojankah, ki so jih zapustili Rusi, veliko vojnega blaga.

Naše čete so od Liwenhofa do Stockmannshofa povsod dosegle Dvino.

V Pinskem je povzročilo obstreljevanje požare.

Hitri napad Nemcev pri Jakobovem.

Osvojitve Jakobova na vzhodu iznova dokazuje, v kakem obsegu si čuva nemško vodstvo popolno svobodo nastopa kljub vsem napadom sporazuma. Mostišče, ki so ga tam držali Rusi še na zahodnem bregu Dvine, so v zvezi Nemci z uspešnim in hitrim napadom. Potem ko so prebili ruske črte severozahodno od Jakobova, so prekorčili popoldne odsek Susej in zasedli v nadaljnjih bojih Jakobovo. Celo mesto je v rokah Nemcev. Plena še ni bilo mogoče pregledati.

Pri Zbruču.

Dunaj, 29. septembra. (Kor. ur.) Veliki glavni stan: Močnejše so se kretali le sovražni letalci in poizvedovalni oddelki. Sovražne patrulje so prodrle čez Zbruč, a so jih naše varnostne čete vrgle. Sicer izvzemši običajnega motilnega ognja z obeh strani nobenih posebnih dogodkov.

Naši boji na rumunskem bojišču.

Dunaj, 23. (K. u.) Vojni tiskovni stan: Živahen sovražni motilen ogenj na obeh straneh doline Casinu. Na ostalih delih bojne črte so se razvili boji s sovražnimi poizvedovalnimi oddelki, ki so se vsi uspešno za nas končali.

Novi načelnik ruskega generalnega štaba.

Petrograd, 22. septembra. (K. u.) Listi poročajo: General Dubkonje, načelnik generalnega štaba zahodne bojne črte, je imenovan načelnikom generalnega štaba, vrhovnega poveljnika.

Novi načelnik ruskega generalnega štaba — zopet odstopil.

Petrograd, 21. septembra. (Kor. ur.) Agentura: Listi poročajo, da je odstopil Aleksejev kot načelnik generalnega štaba. Kerenski je namreč zahteval, naj zapuste vsi častniki generalni štab, če so osumljeni, da so se udeležili Kornilove zarote ne glede na to, da jih je težavno nadomestiti z izkušenimi častniki.

Novi ruski notranji minister.

Petrograd, 22. septembra. (Kor. ur.) Agentura: Začasna vlada je imenovala za notranjega ministra ministra poštinih in brzojavnih uradov Nikitina, ki ostane tudi pošto-brzojavni minister.

Mesto Mukden pogorelo.

Amsterdam, 22. sept. »Times« poročajo, da je v mestu Mukden pogorel japonski mestni del: 300 hiš.

Prvi generalni kvartirni mojster pl. Ludendorff.

Na jugu.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 22. septembra. Uradno: Avstrijske in nemške čete so zahodno od Ohridskega jezera v težki borbi odbile močan napad Francozov.

Načelnik generalnega štaba.

Dunaj, 23. Uradno:

Iz ozemlja Skumbi smo potisnili Francoze z neke višine. Drzno vodenemu avstrijskemu oddelku se je posrečilo, da je prodrl za sovražno črto, kjer je razkropil nogočno rezervo.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 22. septembra. Veliki glavni stan:

V gorah med Ohridskim jezerom in dolino Skumbi so napadle močne francoske sile. Nemške in avstrijske čete so vrgle sovražnika v trdovratni borbi nazaj.

Prvi generalni kvartirni mojster pl. Ludendorff.

Berlin, 23. Veliki glavni stan:

V veliki vročini — na solcu do 65 stopinj — so se borili le zahodno od Ohridskega jezera, kjer so vzele nemške in avstrijske čete Francozom z naskokom višino pri Korcovi.

Prvi generalni kvartirni mojster:

Bolgarsko uradno poročilo.

Sofija, 22. Uradno: Macedonsko pozorišče: Nemške naskakovalne čete so vdrle v francoske jarke, iz katerih so se vrnile v italijanskimi in francoskimi ujetniki.

Boji v Albaniji.

Dunaj, 23. (K. u.) Vojni tiskovni stan: S protinapadom smo včeraj edino višino vzhodno od zgornjega Skumbi, ki je še ostala Francozom od 17. t. m.

Odbiti napadi Francozov v Albaniji.

Dunaj, 29. septembra. (Kor. ur.) Vojni tiskovni stan: Močne francoske sile so napadle v Albaniji naše gorske postojanke med Ohridskim jezerom in dolino Skumbi; v trdi borbi so vrgle avstrijske in nemške čete sovražnika, ki je izgubil veliko ljudi.

Notranja politika.

Gospodarska zbornica.

Dunaj, 22. septembra. Za tretjega podpredsednika gospodske zbornice bo namesto sedanjega poljedelskega ministra grofa Silva-Tarouca izvoljen princ Ferdinand Lobkovic. Istotako bo izvoljen najbrže Lobkovic mesto grofa Silva-Tarouca za predsednika desnice v gospodski zbornici.

Posvet dr. Korošca z ministrskim predsednikom.

Dunaj, 22. Ministrski predsednik dr. pl. Seidler je povabil načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca na posvet v ponedeljek, dne 24. t. m.

Volitev načelnika Poljskega kola.

Dunaj, 23. (K. u.) Poljske stranke se danes dopolne na posvetu niso zedinile o kandidaturi načelnika Poljskega kola. Popoldne so zato skupni posvet Poljskega kola kmalu zopet zaključili in ga odgodili na 24. septembra ob 11. uri dopoldne.

Wekerle in Dalmacija.

Budimpešta, 22. septembra. (Kor. ur.) Listi priobčujejo ugotovitve ogrskega ministrskega predsednika dr. Wekerla glede napačne razlage, ki je zašla glede izjave o Dalmaciji v njegovem programatičnem govoru v avstrijsko javnost. Povdarjajo, da garnatirajo že ogrski in hrvaški zakoni pravni naslov Ogrske do Dalmacije. To je razvidno iz naslova bana in iz prisege pri kronanju. Ministrski predsednik se je postavil nasproti dalekosežnejšim jugoslovanskim zahtevam na to postavno stališče in je začrtal mejo tem jugoslovanskim zahtevam tudi glede avstrijskih dežel ter Bosne in Hercegovine. Tu vprašanje se je pojavilo tudi za časa Beckove vlade. Beck je tedaj pred zbornico izjavil, da ni mogoča nobena sprememba avstrijskega državnega ozemlja brez sodelovanja avstrijske zakonodajalne oblasti. In to velja za Dalmacijo in za vsako pokrajino. To pravno stališče velja še danes in ogrska vlada ni zavzela do danes nikakega nasprotnega stališča.

Razdor v češki socialni demokraciji je vedno večji. Dne 20. septembra je bil razbit shod poslanca Smerala v Žižkovu.

Klofač in Kramář.

Praga, 22. sept. Posl. Klofač, ki je bil še pred svojo obsodbo pomiloščen, se bo udeležil, kakor poroča »Bohemia«, zasedanja zbornice in bo izvrševal svoj mandat. Kramář pa ne misli več kandidirati v državni zbor. Politično se hoče udeleževati le kot predsednik češkega narodnega sveta.

Promocija dr. Rašina.

Praga, 22. sept. Danes opoldne je bil dr. Rašin promoviran tretjič na češkem vseučilišču doktorjem prava. Dr. Rašin je imel političen govor, v katerem je med drugim dejal: »Ni moja krivda, če sem že tretjič na tem vseučilišču za doktorja promoviran. Promocija je bila potrebna, ker sem bil jaz in mnogo drugih čeških mož radi zločina obsojen, ki je v tem obstojal, da nismo hoteli svojega mišljenja zatajiti.« Govor so navzoči opetovano prekinjali z viharim ploskanjem.

Državni dolгови in izdaja bankovcev.

Dunaj, 22. septembra. Poročevalec proračunskega oddelka poslanec Kraft je naknadno poročal o finančnih operacijah med vojno, ki so bile izvedene s sodelovanjem oddelka za nadzorstvo državnih dolgov. Poročilo omenja, da so dosegli naši državni dolгови z vojnimi posojili do 25. majnika 1917, torej z všteti šestim vojnimi posojilom svoto 42 milijard. Poročevalec opozarja na nevarnost, ki grozi vrednosti našega denarja z zadolžitvijo pri avstro-ogrski banki.

Na podlagi izkaza z dne 3. avgusta 1917 se je naš dolg pri avstro-ogrski banki pomnožil za 954 milijonov in znaša sedaj

10.240.800.000 kron, dolg, ki vzbuja upravičeno sumnjo, da je krit samo z izdajo novih bankovcev.

Poročevalec stavi predlog, v katerem poziva vlado, naj ne jemlje več nikakih posojil pri avstro-ogrski banki, ki bi se krila z izdajo novih bankovcev. Tozadevno naj se razveljavijo pogodbe z Ogrsko. Vsi naši vojni stroški naj se krijejo izključno le potom zakladnih listin, ki naj se izdajajo le na kratko dobo, potem vojnih posojil, davkov in pristojbin brez zvišanja števila bankovcev.

O tem poročilu bo razpravljala proračunski odsek v torek.

Pomen reinkorporacije Dalmacije za Hrvatsko in Ogrsko.

V »Pester Lloyd« je napisal dr. Rudolf Havasz, predsednik dalmatinske sekcije ogrsko-jadranske zveze, članek o reinkorporaciji Dalmacije. Pisatelj spominja na izjavo dr. Wekerla o združitvi Dalmacije s Hrvatsko in Slavonijo in pravi, da treba sedaj odpraviti to abnormno stanje, da ogrski deželi vlada še Avstrija. Nadalje navaja vse zakonske garancije za pridružitve Dalmacije kroni sv. Štefana in tudi prisego kralja Karla. Hrvatski ban se tudi imenuje ban Dalmacije; hrvatska vlada pa nima nobene vpliva na Dalmacijo. Zagrebški vseučiliščni profesor dr. Šišić navaja dokaze, da je dalmatinska inteligenca še leta 1797. zahtevala združitve Dalmacije z deželami krona sv. Štefana. Združitve Dalmacije z deželami krona sv. Štefana zahtevajo tudi hrvatski in mažarski interesi. Zato sta se ta dva naroda tudi tako požrtvovalno obnesla v tej vojski, da se jima ne odvzame položaja na Jadranskem morju, ki jima pripada. Interesom Avstrije ne bi škodovala reinkorporacija Dalmacije, ker Trst in Reka ne smeta biti ljubosumna tekmovalca, ampak dobra sosed. Skupna prijaznost bi prinesla gospodarske koristi obema državama. Združitve Dalmacije bi bila naperjena proti trializmu in jugoslovanski državi, ker bi na novo pokazala, da pripadajo (?) Hrvatska, Slavonija in Dalmacija državni zvezi z Ogrsko; brez teh dežel si namreč ni mogoče misliti jugoslovanske države. Trialistični načrti po kraljevi prisegi za varstvo integritete Ogrske in Hrvatske so enostavna predrznost. Klic Košuta: »Mažar, pojdi na morje!« je postal geslo našega javnega življenja. Kadar bo dodelana mažarsko-dalmatinska železnica Ogulin-Knin, potem bo padla cela dalmatinska obala v sfero ogrske prometne politike. Ako se pridruži Dalmacija deželam krona sv. Štefana, potem bo prišel ogrski in hrvatski (?) narod do svoje moči in bogastva.

Još Hrvatska ni propala...

Sobotna »Deutsche Wacht« ponatiskuje iz znanega članka dr. Kovačevića »Skokovi« v glasilo frankovcev »Hrvatska« sledeč odstavek:

»S to deklaracijo se postavljajo jugoslovanski poslanci v službo entente. Stremjenje Slovencev in Srbov je peklenska zarota proti Hrvatski. Na ta način bi prišla potom zaslug dr. Kreka in dr. Korošca za Hrvatsko kmalu »finis Croatiae«. Že pred 10 leti so bili Slovenci srbofilci, pravi denuncijantje in to dokazuje, da ni jugoslovanska deklaracija nič drugega kot veljsrbski manevar.«

K temu dodaja »Deutsche Wacht« sledečo pripombo: »Povsod vedo pravilno ceniti jugoslovansko deklaracijo in njeno škodljivost za državo, samo pri avstrijski vladi ne, ki obsipuje Jugoslovane z vedno novimi koncesijami.«

Ni treba komentiranja. Mi slišimo, da bo »Hrvatska« ta bratski izliv Vsenemcev na uvodnem mestu ponatisnila: Heil »Deutsche Wacht« — »Hrvatska«. »Još Hrvatska ni propala...«

Razna poročila.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 23. zvečer: Veliki glavni stan: Izvzemši živahnega topovskega ognja na Flandrskem se z bojišč ni nič posebnega poročalo.

Cesar Karel.

Dunaj, 23. (K. u.) Cesar je sprejel danes običajna poročila, sprejel v posebnih advicijah vojnega ministra, naučnega ministra in zunanjega ministra. Cesar in cesarica sta popoldne obiskala knezonsko kardinala dr. Piffa v gradu Kranichsberg pri Gloggnitzu.

Cesar Viljem v Rumuniji.

Berlin, 22. (K. u.) Wolff: Cesar Viljem je 18. t. m. odpotoval na rumunsko bojišče. V Budimpešti se je peljal po mestu; navdušeno so ga pozdravljali. V Črnivodi v Rumuniji se je sestal z bolgarskim kraljem.

Italijani presoja položaj v Rusiji pesimistično.

Lužano, 22. Petrogradski dopisnik lista »Corriere della Sera« sodi o položaju v Petrogradu zelo pesimistično. Vlado je težko sestaviti, ker v delavskem in v vojaškem svetu vedno bolj nadvladujejo ekstremne struje, vsled česar je moralo odstopiti predsedstvo sveta in bodo pri novih volitvah najbrže izvoljeni v predsedstvo boljševeiki. Kerenski je nameraval sestaviti novo vlado pred 25. septembrom, ko se zbere demokratični kongres toda delavski in vojaški svet je to izvedel, vsled česar si je Kerenski nakopal sovraštvo sveta.

Demokratičen kongres nameravajo proglasiti za parlament.

Rotterdam, 22. septembra. Iz Petrograda: Bolševiki nameravajo proglasiti demokratično konferenco za trajno in jo izpopolniti v parlament.

Novo vprašanje sv. očeta glede na Belgijo.

Berlin, 22. septembra. Z baje dobro poučene strani se poroča: Sv. oče bo stavil, ko sprejme odgovor, osrednjima veselilama nova, določena vprašanja, posebno Nemčiji glede na Belgijo. O odgovoru Nemčije na novo vprašanje sv. očeta se zdaj nič več ne dvomi in se ne bo odgovorilo v smislu Vsenemcev.

Rotterdam, 22. septembra. »Daily Telegraph« javlja iz Rima: Sv. oče, ki mu je bila vsebina nemškega odgovora znana prej, ko se mu je vročila, je nemško vlado naprosil, naj gotove točke izpremeni, kar se je zdaj zgodilo. To je tudi povzročilo, zakaj se je toliko časa sestavljal odgovor osrednjih veselil. Sv. oče je s sedanjo obliko odgovora popolnoma zadovoljen in je to tudi javno izjavil.

Ameriško-japonska pogodba glede Rusije.

Pariškemu »Matinu« poročajo iz Petrograda, da so Združene države sklenile za Japonsko pogodbo, ki določa podporo, ki naj jo obe državi nudita Rusiji. Predvsem se bosta potrudili obe državi, da novo organizirata ruski železniški promet in omogočita prehrano Rusije preko Japonske.

Gospodarske beležke.

Gospodarski svet v Trstu ustanovi namestništvo. V svetu bodo zastopani vsi sloji prebivalstva in tudi ženstvo; njegova naloga bo podajati nasvete in predloge v vseh vprašanjih ljudske prehrane. In v Ljubljani?

Kuhinje za srednje sloje, ki so jih nedavno ustanovili v Gradcu, so propadle. Začetkoma so bile te kuhinje dobro obiskane, a porcije so postajale vsak dan manjše, cene pa višje. Občinstvo jih je zapuščalo. Deficita imajo 100.000 kron. Namesto teh uvedejo takozvane »proste pridobitne kuhinje«, ki od vlade ne bodo imele subvencije, a bodo imele prednost pri dobavi živil.

Vodilne cene za droži je določila c. kr. centralna komisija za presojo cen naslednje: Za čiste, sveže in zdrave droži: 1. za prodajo po pol kg in več: a) 2 K 30 vin. kg, če se odda blago v prodajalnic; b) 2 K 50 vin. kg, če se blago dostavi v hišo; 2. za prodajo v dekah: a) 4 vinarje deka, če je kraj prodaje ob železnici; b) 5 vinarjev deka, če kraj prodaje ne leži ob železnici; c) 6 vin. deka, če leži kraj prodaje v vojnem ozemlju.

Zakaj je železo tako drago? Praška industrijska družba za železo izkazuje v zadnjem poslovnem letu 18 milijonov kron čistega dobička, alpine-montanska družba pa celo 27 milijonov. Pripomni se, da so tekom vojske že šestkrat zvišali cene za železo. V te čiste dobičke pa niso všteti milijoni, ki se izdajajo za takozvano »izboljšanje prometnih sredstev« teh podjetij. Da so tirali cene za železo tako nečuvno kvišku, je kriva vlada, ki je pač nastavila najvišje cene za vse kmetijske pridelke, ni jih pa še dosedaj nastavila za železo.

Boj za zemlje na Bavarskem se je končal tako, da je vlada sploh prepovedala peči bele zemlje, ki se smejo poslej izdelovati samo za bolnike po zdravniškem predpisu. Splošno pa se smejo peči zemlje iz 94odstotne čiste pšenične moke.

Samo lahko pivo bodo smele poslej izdelovati avstrijske pivovarne, da ne zmanjka te pijače za težke delavce, posebno tiste, ki so izpostavljeni veliki vročini.

Poštni promet z ozemlji, katera ima zasedena Italija. Osrednji urad Rdečega križa na Dunaju poroča, da more posamezna oseba pisati avstro-ogrskim državljanom, ki so internirani v Italiji ali bivajo v po Italiji zasedenih ozemljih, pisati le enkrat na mesec največ 20 besed. Vsak dopis se mora poslati v frankiranem ovitku na naslov: Auskunftstelle für Kriegsgefangene des gemeinsamen Zentralnachweisebureaus, Wien, I., Brandstätte 8.

Samo dopisi, ki odgovarjajo tem predpisom, pridejo v roke naslovljencem, drugi ne; brezuspešno je, ako skuša kdo dopisovati preko švicarskih posredovalnic ali naravnost. Preko gori naravnost urada se morejo poslati tudi manjši denarni zneski in nenapete fotografije brez vsakega pismenega naznanila.

— **Gostilniške nakaznice** uvedejo z novembrom v dunajskih gostilnah. Vsak gost, ki bo kaj zavžil, bo moral dati gostilničarju nekaj znmak.

— **Sladkor dražji.** Dunaj, 22. septembra. Urad za prehrano bo izdal v kratkem naredbo glede prometa in cen sladkorja. S 1. novembrom bodo zvišane cene sladkorja za okrog 30 vin. pri kilogramu.

Zveza čeških bank v Pragi. Dne 18. septembra je bila v Pragi ustanovljena zveza čeških bank. Za načelnika je bil izvoljen dr. Preiss.

Posvetovanje glede valute. Dunaj, 22. sept. Nemski delegati so prispeli danes semkaj, da se udeležijo posvetovanj o valuti, ki se vrši v ponedeljek. Tudi ogrski delegati so že imenovani.

Dnevne novice.

— **Koledar Kat. tiskovnega društva** za leto 1918. se razpošlje ta teden. Vsak član K. T. D., ki želi pri koledarju kaj izrednega (n. pr. več kataloga kot za 250 učencev ali pa samo bel papir brez kataloga), naj to naznani za obratno pošto naravnost na naslov knjigovoznice K. T. D. v Ljubljani. Z željo po večjem katalogu naj se izvoli sporočiti tudi približno število učencev.

+ **Odlikovanja.** Duhovski zaslužni križec 2. vrste na belordecem traku in z meči je dobil vojni kurat 10. črnovojniškega baona Bogdan Lendovšek. — Duhovski zaslužni križec na belordecem traku je dobil vojni kurat prostovoljnega strelskega baona št. VI. Franc Pavlič. — Najvišje pohvalno priznanje z meči je dobil poročnik 32. črnovojniškega pešpolka Ivan Žagar. — Zlat zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetlinje je dobil nadporočnik Anton Jeglič. — Srebrno hrabrostno svetinjo 2. vrste sta dobila pešca 27. črnovojniškega polka Postberšček Josip in Bizjak Andrej. — Vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo in z meči sta dobila poročnik 59. pešpolka Al. Narobe in poročnik 20. lovskega baona Anton Vrečko. — Najvišje pohvalno priznanje z meči je dobil stonik 17. pešpolka Viktor pl. Canisius. — Srebrno hrabrostno svetinjo 1. vrste je dobil pešec 87. pp. Rojko Anton.

— **90letnica kneza Ernesta Verianda Windischgratza.** Dne 27. septembra obhaja knez Ernest Veriand Windischgratz, ki ima tudi na Slovenskem obširna posestva, 90letnico svojega rojstva. Jubilar je najstarejši reprezentant nemškega visokega plemstva.

— **Odlikovanja na državni železnici,** tržaško ravnateljstvo. Prejeli so: viteški križec Franc Jožefovega reda z vojno dekoracijo; drž. žel. svet. Rudolf pl. Pflügl; nadzorniki: Viktor Hrašovec, Ljubljana; Viktor Ječminek, Jesenice, Avgust Inglič, Trst. Zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetlinje: stavb. nadkomisar Friderik Linhart, Gorica, nadrevident Fr. Pichler, Pulj. Zlati zaslužni križec na traku hrabrostne svetlinje z meči: revident Ferdinand Zuleger, Trst, adjunkt Anton Rupar, Ljubljana, adjunkt Ernest Schwarz, Gorica, asistent Julij Pirkovič, Hrpelje-Kozina. Zlati zaslužni križec na traku hrabrostne svetlinje: adjunkt Ivan Zemlič, Trst, asistent Adolf Lukan, Trst.

Dvojno vstetje vojnih let uradnikom. V saški zbornici je bil te dni vložen predlog, naj se pokojniške določbe za uradnike izpremene tako, da se jim bodo sedanja vojna leta dvakrat všetela.

— **Podaljšanje oprostitev.** Z Dunaja poročajo, da je odredil domobranski minister, da ni potreba iti k vojakom dne 30. septembra tistim, ki so prosili za oprostitev do 10. avgusta in katerim se je oprostitev dovolila, ampak bodo ostali oproščeni do konca novembra. Ta sklep se s tem utemeljuje, ker še niso spravljene poljski pridelki in da se more zemlja pravčasno in dobro obdelati.

— **Padel je Grmadi** poročnik Toni Simonišek pri nekem naskoku. Ubila ga je granata. Padli je sin Josipine Simonišek, hišne posestnice v Celju in nekaj g. Martina Voha, finančnega nadkomisarja v Mariboru. Truplo pokojnikovo so začasno položili k počitku na Nabrežini, odkoder se bo pozneje prepeljalo v Celje.

— **Najvišje pohvalno priznanje z meči** je dobil Slovenec poročnik Slavko Duja za hrabrost pred sovražnikom na rumunskem bojišču. Čestitamo!

Železniška nesreča pri Ptuj. »Starjerc« **poroča:** Dne 19. septembra okroglo ob 1. uri popoldne se je zgodila v postaji Mošgance pri Ptuj zopet velika železniška nesreča. Vsled doslej še nepojasne-

nih okoliščin je trčil ovorni vlak v vojaški vlak. K sreči je vestnost uslužbencev preprečila, da bi bilo na lici mesta kaj mrtvih ostalo. Pač pa je bilo 9 oseb težko, mnogo drugih pa lahko ranjenih. Na požarišče nesreče je dospel kolikor mogoče hitro železniški zdravnik g. dr. Anton Gregorec iz Ptuja. Kdo je kriv nesreče in koga se sme odgovornega napraviti, bode šele sodnijska preiskava dognala.

— **K zakonskim načrtom o mladinskem skrbstvu, izbrisu obsodbe in mladinskem kazenskem pravu** se poroča: Že pred vojno o povsodi tožili nad naraščajočo podivjanostjo mladine. Vojna s svojimi spremeni prikaznimi je to posurovelost neverjetno povečala in kriminalne slučaje mladoletnih oseb silno pomnožila. Statistični podatki navajajo naravnost strašne številke. Bilo je pa tako strokovnjakom kakor razsodnim laikom že davno znano, da dosedanj način proti hudodelnosti mladine, t. j. takoiimenovane pobiljševalnice in kazenskosočno postopanje proti mladostnim zločincem, nikakor ne dosega svojega namena, marveč v večini slučajev celo usodopolno škoduje. To velja za »pobiljševalnice«, iz katerih je redkokdaj prišel kak resničen pobiljšanec, še bolj pa za ječo, v kateri je dobil mlad človek v osivelih zločincih šele pravi pouk in vzgojo za zločinca. Novi zakonski načrt o skrbstveni vzgoji ureja to perečo zadevo. Pobiljševalnice v dosedanjem smislu se imajo opustiti, namesto njih pa ustanoviti vzgojevalni zavodi, ki imajo predvsem namen, da skrbstvenega gojenca vzgoje v vsakem oziru poštenega državljana. To se ima doseči s primerno duševno in telesno izobrazbo in vzgojo, ki mora biti najkasneje z 21. letom zaključena. Pri tem se ne misli samo na zavode, marveč tudi na primerne družine, v katerih se bo mladostni zavarovanec vzgajal na državne stroške. — Zelo važen je tudi zakonski načrt o izbrisu obsodb mladoletnih oseb, ako kazni ni presegala enega leta ječe. Saj je znan demoralizujoči in ocialno izkoreninjavajoči učinek madeža sodne kazni. Koliko ljudi je radi kake mladostne nepremišljenosti propadlo, ker se jih je vse življenje držal madež kazenskosočne obsodbe in so se morali neprestano tresti, če so postali tudi najpoštenejši ljudje, da pride nekega dne na dan njihov mladostni greh ter jim uniči eksistenco. Tretji zakonski načrt obsega mladostnokazensko pravo. Po tem načrtu se v bodoče mladoletni sploh ne bodo več sodno kaznovali. Ne kazenski sodnik, marveč skrbstveno sodišče naj preišče, da-li se je mladoletnik pregrešil proti kazenskemu zakonu. Tudi nad 14letni mladostniki ne bodo brezpogojno odgovorni za zločine, marveč se bo postopalo z njimi po načelih skrbstvene oblasti. Za mladostnike, ki pridejo v zapor, skrbi vrsta določb, da se ondi ne bodo še bolj pokvarili. Dalje je temu zakonu dodana vrsta mladinskovarstvenih določb, tako predvsem prepoved, da bi se mladostnim ljudem dajale alkoholne pijače.

— **Mestne šole v Celju** otvorijo zaradi griže dne 1. oktobra.

— **Ukradena tobačna pošiljatev v Celje.** Od predzadnje pošiljatev tobaka v Celje je bilo ukradenega blaga za 7000 kron; zadnja pošiljatev, vredna 20.000 kron, ki bi bila morala priti že pred osmimi dnevi v Celje, sploh ni došla in je najbrž cela ukradena.

Brzojavni promet z našimi ujetniki na Ruskem je zaenkrat prekinjen, ker je poškodovan kabel. Tako naznanja centralni urad Rdečega križa.

— **Umor in rop.** Slatinski dol pri Svečini. Dne 18. septembra popoldne je bil pri nas izvršen grozen umor. Neznani hudodelnik je napadel 60letno Marijo Šauperl, ki je bila sama doma, go trikrat zaobdel v vrat ter tudi ranil na roki. Ko je ropar izvršil umor, je preiskal vse prostore. Posrečilo se mu je, najti v postelji denarnico, v kateri je bilo 1380 kron denarja. O roparju ni ne duha ne sluha.

— **Nov odvetnik v Mariboru.** Goriška odvetniška zbornica z začasnim sedežem v Haagu na Nižje-Avstrijskem naznanja, da je odvetnik dr. Ivan Sket v Gorici javil preselitev svoje pisarne v Maribor.

— **Podpolkovnikova hči — detomirka.** Dunajska porota bo sodila hčer gardnega podpolkovnika 25letno Marijo Magdaleno Wessely pl. Ballinghoff in njeno 47letno mater Josipino. Hči je obdolžena, da je usmrtila leta 1914. in l. 1916. svoja dva nezakonska otroka; mati je obdolžena, da je hčeri pomagala pri zločinu. Obtoženka pravi, da očeta ne more povedati, ker je občevala z več možmi.

— **Velika nesreča v rudniku.** 59 rudarjev mrtvih. Dne 21. t. m. je bilo vsled velike razstrelbe v rudniku pri Lubeny na Ogrskem ubitih v Heleninem rovu 59 oseb, 55 jih je ranjenih.

Primorske novice.

Ivan Rojec, dekan tolminski, naselil se je začasno na Bledu.

Imenovanja. Finančni minister je imenoval dr. Oskarja Helda za finančnega

svetnika v službenem območju primorskega ravnateljstva. Finančni komisarij Artur Vezil, dr. Viktor Kleinzeller, Alfred Boitini in Marij Trevisini so bili imenovani za finančne tajnike v območju primorskega ravnateljstva.

Odlikovanja. Višji poštni upravitelj Ivan Černe v Trstu je bil v priznanje izvršnega službovanja v vojni odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne kolajne. Srebrni zaslužni križec s krono na traku hrabrostne kolajne so dobili: respicijent finančne straže Andrej Antulov, dalje višji respicijenti Franc Bischof, Simon Krainer, Rudolf Mandl in Martin Primožič, titularni respicijenti Jurij Jugovič, Ivan Koželj, Friderik Setti in paznik Karel Eichner, vsi pri primorskem finančnem ravnateljstvu.

Ljubljanske novice.

Ij **Pastorja dr. Hegemanna** dobili ubitega. O dr. Hegemannovi nesreči poroča »Laibacher Zeitung«: Nad skalno steno »Gamsov skret« **se je dr. Hegemann pripognil, da bi utrgal cvetlico, in izginil izpred oči svojih spremljevalcev v globočino; slišali so le še zamolkel padec; njihovi klici so ostali brez odgovora. Svojega vodnika oropana mladina je storila najpametnejše, kar je mogla v tem žalostnem položaju storiti; šla je po poti nazaj, po kateri je bila prišla: Vrata Rinke—Okrešelska koča—Kamniško sedlo—izvir Bistrice, kamor so dospeli ob 8. uri zvečer popolnoma izmučeni. Skupina hribolazcev, lovcev in vojakov, ki je šla naslednji dan ponesrečenca iskat, ni imela uspeha. Dne 20. t. m. sta se odpravila dva člana kranjske podružnice nemškega in avstrijskega planinskega društva, načelnik Ludwig in bančni uradnik Kuß, v spremstvu dijaka Rude, enega izmed mladih ljudi, ki so bili šli z dr. Hegemannom, na Kamniške planine, da bi iskala dalje. Ko so pod vodstvom dveh lovcev (Ajdovca in Logarja) našli kraj nesreče, k čemer je pripomogla dobra orientacija mladega Rude, je šla ekspedicija po ovinku na dno stene, s katere je bil padel dr. Hegemann. Tam je ležal ponesrečenec v meter široki kotanji in meter visokem snegu mrtev. Zato ga prva ekspedicija ni bila našla. Dr. Hegemann je padel 250 do 300 metrov globoko in je bil vsekakor takoj mrtev. Njegova ura je kazala 8 minut čez 11. uro. — Truplo dr. Hegemanna so danes pripeljali iz Kamnika v Ljubljano in ga v tukajšnji protestantski cerkvi položili na oder. Pogreb bo jutri ob 4. uri, pokopljejo ga na tukajšnjem protestantskem pokopališču.**

Ij **Občni zbor kovinske zadruga** se je vršil v nedeljo, 23. t. m., v zadržni pisarni na Sv. Petra cesti. Načelnik g. Val. Urbančič je pozdravil in poročal o združnem delovanju v preteklem letu. Članov ima zadruga 50, vajencev je bilo sprejetih 32, 7 se jih je oprostilo, 10 vajencem pa je zadruga izdala učno spricevalo, ker so morali k vojakom. Zadruga je imela v preteklem letu 563 K 61 vin. dohodkov, stroškov pa 321 K 96 vin., čistega dobička 241 K 65 vin. Premoženje zadruga je znašalo koncem leta 1304 K 50 vin. Vsa poročila kakor tudi poročilo pregledovalcev računov so se odobrila. — O izmenjavi kljuk je poročal predsednik obrtno-pospeševalnega urada g. Kregar, ki je pozival navzoče, naj bi se tega dela lotili domači mojstri, ker bo delo gotovo z večjo obzirnostjo izvršeno, kakor pa če bi prišli tuji delavci k nam to delo izvršiti. — O obrtnem pospeševanju je poročal zadržni inštruktor g. Steska, ki je zlasti povdarjal o zboljšanju kreditnih razmer pri obrtnikih in o strokovni izobrazbi, zlasti obrtniških sinov. Ker se je letošnje leto naša obrtna šola povišala v višjo obrtno šolo, je dana prilika, da tudi sinovi obrtnikov dobijo višjo izobrazbo. Navzoče je pozval, naj delujejo v svojih krogih, da se čim več učencev priglasi. Tudi ti dve poročili sta se odobrila. — Pri posameznih nasvetih je obveljal predlog g. Gantarja, naj gre deputacija gg. načelnika Urbančiča, Korna in Kregarja k trgovski in obrtni zbornici, da bo ta posredovala pri vseh merodajnih faktorijih, da dobe mojstri, včlanjeni v kovinski zadrugu, potrebni material, da bodo mogli vsaj deloma ustreči svojim naročnikom — hišnim posestnikom.

Ij **Črnovojni inženier poročnik gospod Hugo del Cott** je prejel vnovič Najvišje priznanje z meči za hrabro obnašanje pred sovražnikom.

Ij **Za vajence za obrtnike posreduje uprava vajeniškega doma.** Zglašja se namreč dosti vajencev, ki še niso našli mojstrov. Slednji se zato vljudno vabijo, da sporoče v čim najkrajšem času svoje priglasje za sprejem vajencev v učenje na upravo Vajeniškega doma v Ljubljani, Komenskega ulica, Rokodelski dom.

Ij **Trtnikovo čevljarsko obrt** je prevzela g. Jospina Kapel, ki je naredila nedavno mojstrsko izkušnjo.

Ij **Oddaja usnja čevljarskim mojstrom** v Ljubljani v sodnem okraju ljubljanska

okolica. Čevljarski mojstri v Ljubljani, ki si hočejo kupiti usnje, naj se oglase zaradi tiskovin za potrdila o prejemu usnja pri združnem načelniku g. Karlu Kordeliču v Ljubljani, Rimska cesta 5, čevljari iz sodnega okraja ljubljanska okolica pa pri g. Ivanu Kranjcu v Spodnji Šiški h. št. 4 (tik cerkve). Usnje se bo prodajalo od srede, dne 26. septembra 1917 dalje.

Ij **Meso na rumene izkaznice C.** Stranke, ki imajo rumene izkaznice s črko C, prejmejo meso v torek, dne 25. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: Od 1. do pol 2. ure št. 1 do 200, od pol 2. do 2. ure št. 200 do 400, od 2. do pol 3. ure št. 400 do 600, od pol 3. do 3. ure št. 600 do 800, od 3. do pol 4. ure št. 800 do 1000., od pol 4. do 4. ure št. 1000 do 1200, od 4. do pol 5. ure št. 1200 do 1400, od pol 5. do 5. ure št. 1400 do 1600, od 5. do pol 6. ure št. 1600 do 1800, od pol 6. do 6. ure št. 1800 do 2000, od 6 do pol 7. ure št. 2000 do 2200, od pol 7. do 7. ure št. 2200 do konca. Kilogram mesa stane 2 kroni. Ena oseba dobi četrto kilograma, 2 osebi pol kilograma, 3 do 4 osebe tri četrto kilograma, 5 do 6 oseb 1 kilogram, 7 do 8 oseb en in četrto kilograma, več kot 8 oseb poldrugi kilogram. Prinesite drobiž zanesljivo s seboj in pridite točno od urah, ki so tukaj določene. Otrok, ki so pod deset let stari, ne pošiljajte po meso.

Ij **Testenine na rumene izkaznice B.** Stranke, ki imajo rumene izkaznice s črko B, dobe testenine v torek, dne 25. t. mes., popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Na vrsto pridejo od dveh pol treh št. 1 do 150, od pol treh do treh št. 150 do 300, od treh do pol štirih št. 300 do 450, od pol štirih do štirih št. 450 do 600, od štirih do pol petih št. 600 do 750, od pol petih do petih št. 750 do 900, od petih do pol šestih št. 900 do 1050, od pol šestih do šestih št. 1050 do 1200. Ostale stranke z rumenimi izkaznicami B prejmejo pozneje. Dan in uro objavimo pravočasno. Vsaka oseba dobi četrto kilograma. Kilogram stane 1 K 20 vin. Vhod pri glavnih vratih.

Ij **Sadje na rdeče in rumene izkaznice A.** Stranke z rumenimi in rdečimi izkaznicami, zaznamovanimi s črko A, prejmejo sadje v torek dne 25. t. m. popoldne na dvorišču šole na ledini Komenskega ulica. Na vrsto pridejo od 2. do pol 3. stranke z rdečimi izkaznicami A št. 1 do 100, od pol 3. do 3. št. 100 do konca. Od 3. do pol 4. dobe sadje vse stranke z rumenimi izkaznicami A. Vsaka oseba dobi 1 kilogram. 1 kg stane 40 vinarjev. Pripravite drobiž in posodo za sadje.

Ij **Sadje na rdeče izkaznice.** Stranke z rdečimi izkaznicami brez črke A št. 1 do 500 prejmejo sadje v torek dne 25. t. m. popoldne na dvorišču šole na ledini v Komenskega ulici. Na vrsto pridejo od pol 4. do 4. št. 1 do 100, od 4. do pol 5. št. 100 do 200, od pol 5. do 5. št. 200 do 300, od 5. do pol 6. št. 300 do 400, od pol 6. do 6. št. 400 do 500. Vsaka oseba dobi en kilogram. Kilogram stane 40 vinarjev. Pripravite drobiž in posodo.

Darovi.

Darovi za pogorelce na Kor. Beji.

Vis. dež. odbor kranjski 3000 K. Po 1000 K: Ivan Čop, lesni trgovec, Moste, Ljudska posojilnica, Ljubljana; po 300 K: gen. ravnatelj kranjske industr. družbe K. pl. Noot; po 200 K: g. dež. predsed. grof Attems, gen. vikar J. Flis, Fr. Schweiger, dekan v Leskovcu, Marija Sitar, Ljubljana, županstvo Gorje; po 100 K: Fr. Papler, veleposest., Dolovče, stavbenik Scagnetti, častniki bolnišnice Neuhaus, Bled, Anton umer, posest., Javornik, Ivan Čop, lesni trgovec, Moste, Jožef Olup, trgovec, Ljubljana, dr. J. Brejc, odvetnik, Celovec, J. vitez Pogačnik, podpredsednik poslanske zbornice, Matija Noč, kaplan, Sodražica, Jožef Lavrič, župnik, Breznica, Janez Novak, kanonik in dekan, Radoljica, Val. Treven, trg., Idrija, Anton Skubic, dekan Ribnica, Jožef Likozar, trgovec, Kranj, lojzij Rizzoli, tov. urad. in Ter. Rizzoli, Javornik, Ivan Dežman, trgovec, Javornik, neimenovan iz Zasipa, msgr. Anton Jaklič, c. kr. nadsuperior, Alojzij Rev, posestnik, Moste.

(Dalje.)

Nabirajte užitne gobe!

(Konec.)

Vse betičaste glive so užitne, naj si bo katerekoli barve; nobena ni neužitna. Najboljše so seveda mlade, ker so bolj rahle; stare so pa že nekoliko zatele.

Mokre (v dežju brane), sluzave in prestare niso več užitne, ker ne prijaajo želodcu.

Dobre so za prikuho, še boljše za salato. Zrezane po dolgem na tanke režnje in deset minut v slani vodi kuhane in potem s kisom, oljem in poprom pripravljene dajo izborno jelo.

V. skup.: trebuchaste glive.

Trebuchaste glive so jajčaste, kroglaste ali hruškaste oblike in rastejo na tleh ali tudi na lesu. Mlado plodišče ima jedrnat mečo (sredino), godno (zrelo) je pa polno rjavkastega prahu (trosov).

Dokler je notranja meča bela in jedrnata, tako dolgo so užitne.

Neužitne ali celo strupene so tiste, ki imajo modrikasto-rjavo mečo.

Trebuchaste glive je treba le malo časa kuhati.

VI. skup.: jamičaste glive ali smrkci.

Smrkci (mavrohi) nimajo pravega klobuka, kakor druge glive, temveč mečnat, znotraj otel bet se zgoraj malo razširi in se konča v okrogel ali jajčast, mečnat pa tudi otel, zunaj jamičasto grbav (smrček) ali nepravilno krpast in kodrast (hrček) klobuk, ki mu površino pokriva plodna plast.

Vsi smrkci in hrčki so užitni. Strupenega ni nobenega. Sveži smrkci in hrčki imajo sicer nekoliko strupene »helvella« — kiseline, zato jih je treba pred pripravljanjem popariti z vrelo vodo, da se kiseline v njej raztopi; vodo vržemo potem proč. Ker so to prve glive v spomladi, zato so nam tem ljubše.

Ako se ravnamo točno po teh navodilih, ni se nam treba bati, da bi se zastrupili z gobami ali gliivami.

Ako k temu še pomislimo, koliko ljudi se je že zastrupilo s pokvarjenim mesom, posebno s klobasami, ribami ali celo s kruhom, v katerem je bila primešana moka strupenih rženih rožičkov ali ljuljke, da so bili resnično »kruha pijani« t. j. omotni, — pa vendar se nobeden ne boji jesti meso, klobase, ribe itd., zakaj bi se ravno pred gobami toliko bali! Manj se jih zastrupi z gobami kakor pa z mesom!

Kako pripravljati gobel

Gobe pripravljamo: sveže, suhe, gobjo moko, v kis vložene gobe in gobji izvleček.

Lušiti se dajo vse gobe in glive, ki niso preveč mehke in gobaste, torej čvrste (trde), debelomečnate. Razrezane ne smejo biti ne na predebele, ne pretanke režnje. Peclje razreži podolgem (razkolji) ne počez. Suši na solncu, ali na peči, ali na ne prevročem štedilniku; nikoli pa ne v zaprti peči ali v zaprti štedilnikovi pečnici. Spravi jih potem na suhem in zračnem kraju.

Kadar jih hočeš pripraviti za jed, namakaj jih v vroči vodi 2—3 ure, da se napijejo in da izgube neprijeten okus, pa izmenjaj vodo vsaj enkrat. Tako pripravljene gobe imajo skoraj tako dober okus kakor sveže.

Gobje moke lahko prideneš skoraj vsaki juhi, omaki in prikuhi, kar zelo povzdigne okus in tečnost jedi kakor Maggi.

Napraviš jo lahko iz vseh gob, ki se dajo sušiti, posebno pa še iz takih, ki bi bile drugače pretrde in prezategle. Posuši jih tako, da se kar drobe, in še tople stolci v drobno moko v možnarju, ali jih pa zmelj kakor kavo, pa spravi v steklenicah na suhem kraju.

Na isti način se rabi tudi izvleček (ekstrakt). Gobe razreži in kuhaj v lastnem soku, sok pa od časa do časa odlivaj v posebno posodo. Nazadnje prilij gobam še malo vode ter še dobro prekuhaj. Ta sok odlij k prejšnjemu, gobe pa dobro stisni in ocedi, ocedek pa prilij prejšnjemu soku. Na vsak liter soka deni eno kavino žlico soli, in kuhaj tako dolgo, da dobiš gost sok kakor sirup. Ta sok spravi v malih steklenicah in dobro zaveži s pergamentnim papirjem.

Za izvleček je vsaka užitna goba dobra, posebno pa še mehke in sočne glive.

Jedi pripravljene iz gob.

1. Juha, okisana ali brez kisa (na različne načine).
2. Omaka iz drobno sekljanih gob.
3. Prikuha (varivo) se da napraviti na različne načine, ena boljši od druge, ter zelo tečna jed.

4. Gobja salata iz surovih gob s kisom, oljem in poprom kakor krompirjeva salata.
5. Gobje cvrtje (izvrstnega okusa in zelo tečno).

6. Gobji pečenjak (kakor 5).
7. Ocvrte gobe (kakor ocvrte piške, ali še boljše).

8. Pečene gobe na ponvi ali na živem oglju. Bet odreži kakor pri ocvrtih, klobuk položi v ponvi (na oglju) na hrbet, potrosi nekoliko z drobno soljo, obloži okoli beta tanke režnje slanine, ali pa kosce surovega masla, ali smetane ali pa dobrega namiznega olja in peci 5—10 minut (kakor 5).

D. S.

Tisk »Katoliške Tiskarne«.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštnine priporočam se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri **Peter Kozina & Ko. v Ljubljani**.

Fran Marolt, Ljubljana, 800
Slovenske vojaške narodne pesmi
za K 1'50 ali K 1'80 se še dobe. Po pošti 20 v več. Najlepše darilo!

PREKLIC.

Tem potom preklicujem trditev o Mariji Belič na Viču št. 1 ter se ji zahvaljujem, da je odstopila od sodnijskih potov.

Vič pri Ljubljani, 24. sept. 1917.

Marija Belič.

Natakarica

išče mesta za takojšnji nastop. Gre tudi na deželo. Naslov se pošlje pri upravi lista pod št. 2424.

Kupim smrekov gozd

mlado zaraščen, ali posestvo, obstoječe iz njiv, travnikov in gozda, s hišo in gospodarskimi poslopji, blizu železnice najrajši s trgovsko hišo kje na Dolenjskem ali na Štajerskem. Ponudbe se prosi na upravnistvo lista pod Trgovec št. 2422.

Invalid — Čeh

star 26 let bi rad našel službo za

mlinarskega nadzornika

v Ljubljanski okolici ali sploh na Kranjskem. Naslov: Bohuslav Záleský, v P. Brešanových, hostinec, Domoradice v Vys. Mýta Čechy.

Kupim ali vzamem v najem

hišo z vrtom

na Kranjskem ali na Sp. Štajerskem. Ponudbe se prosi na upravo lista pod šifro »Hiša«.

Mladenič-invalid

begunec, star 18 let, želi primerne službe tudi na deželi. Zmožen je slovenskega, nemškega in italijanskega jezika v govoru in pisavi. Ponudbe na upravo Slovenca pod šifro »invalid-begunec«.

Proda se

skoro novo moško kolo

poizve se

Komenskega ulica št. 36, pritrilje.

Sprejme se posestvo

v ljubljanski okolici v najem.

Ponudbe naj se pošiljajo na Ana Kenda, Spod. Šiška, Kolodvorska ul. 111.

Kupi se vsaka, tudi najmanjša množina, dobro posušenih

olupkov krušek in jabolk

vsako posebej, po 2 K in dobro posušene prešene kruške in jabolka po 80 vln. kg. Ponudbe in pošiljatev se prosi na trdnico Franc Kos v Ljubljani.

Tesar in izprašan kurjač

dobita takoj službo v strojljni tovarni Samsa & Co. v Ljubljani, Metelkova ulica 4.

Gostilna

se vzame v najem.

Ponudbe naj se pošiljajo na

Mär. Achmann, Sp. Šiška, Golovška cesta št. 33.

Išče se priden, zanesljiv 2416

hlapec k i konju

Oglasiti se je Dunajska cesta št. 66.

Hišnik in šolski sluga

s prosto oskrbo se sprejme v Ljubljani. Cesarja Jožefa trg 10.

Kupim večje posestvo

na Gorenjskem ali na Dolenjskem (tudi na Spodnje Štajerskem) Ponudbe na upravnistvo Slovenca pod »Večje posestvo« 2386.

Kupim zamaške, steklenice in sode

Kislo vodo in vino ter

sadjevec razpošilja A. Oset, p. Guštanj, Koroško.

Odda se tako

meblovana soba

Naslov se izve pri upravi pod št. 2395.

Malinov sok

vsebuje 60% sladkorja, nad 50 kg na debelo ponudi v dobavo

I. Gigović

Sisak (Hrvatsko).

Brinje

za kuhanje žganja oddaja v večjih in manjših množinah trdnica 2354

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska c. 2.

Cunje,

kupuje: E. Kotzbek, Kranj.

2388

suknene odrezke stare in nove, kakor vse vrste bombažastih in volnenih cunj, žakijevino, odeje, vrvi itd. v vsaki množini in po najvišji ceni

Rado Jereb, c. kr. notar, sedaj c. kr. nadporočnik, in Karla Jereb roj. Turk

naznanjava v svojem in v imenu svojih otrok Radota, Dragota, Dušana, Milojke in Jelene sorodnikom, prijateljem ter znancem, da je preminula naša ljubljanka

ANDICA.

Radeče pri Zidanem mostu, dne 24. septembra 1917.

se pristrčno zahvaljujeva prijateljem, ki so obdarili najino hčerko z mnogobrojnimi peštrim cvetjem in jo spremili na njeni poti v večnost ter nama doposlali sočutja in tolažil.

Zahvala.

Za vse dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti naše ljubljene soproge, matere, stare matere, sestre, tete in svakinje, gospe

Marije Javoršek, roj. Lukanc,
nadučiteljeve soproge,

izrekamo presrčno zahvalo. Osobito se zahvaljujemo prečastitemu g. provincijalu za večkratno dušno tolažbo v njeni težki bolezni, kakor tudi prečast. g. župniku za častni pogrebni spreved. Srčna hvala tudi čast. darovateljem vencev ter vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so spremili nepozabno pokojnico na njeni zadnji poti.

V Ljubljani, 24. sept. 1917.

Ostali žalujoči.

Dražbena prodaja.

Pri poveljništvu trenske skupine v Ljubljani na zbirališču Tivoli se vrši v soboto dne 29. septembra tl. ob 9. uri dopoldne

dražbena prodaja okolu 200 žrebet

Dražbe se morejo udeležiti le take osebe, ki se morejo izkazati s potrdilom okrajnega glavarstva, da so res poljedelci oziroma konjerejci. Trgovci s konji in mešetarji so od dražbe izključeni.

Silajno bodočnost

imajo turške srečke in nove srečke avstr. Rdečega križa vsled njihove vedno zvišujoče se denarne vrednosti! Vsaka srečka zadene!

Glavna dobitka znašata čez

1.000.000 kron

Natančno pojasnilo z igralnim načrtom razpošilja brezplačno: Srečkovno zasto stvo 11, Ljubljana.

2106